

VILNIS

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRAŠTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: (312) 842-7325

VOLUME LXI, Nr. 15

KETVIRTADIENIS, LIEPOS (JULY) 24, 1980

KAINA 25 c.

KASDIEN

**KRAŠTO EKONOMIKA SMUNKA
KIEK NUTEISTŲ MIRTIES
BAUSME
ALIASKOJE NĖRA DARBO
NEPAMIRŠKITE "VILNIES"**

Tenka pasakyti, kad profsąjungų sąjūdžio, vadinamo TUAD, įvyksioje Gary, Ind., konferencijoje atspindėjo Amerikos organizuotų darbininkų nuotaikas. Virš 700 delegatų visi kaip vienas pasisakė už organizavinę demonstraciją, reikalaujančią visiems Amerikos darbininkams darbo, už 35 valandų darbo savaitę be sumažinimo atlyginimo, už panaikinimą Taft-Hartley įstatymo ir t. t.

Konferencijos dalyviai taip pat pasisakė už SALT sutarties ratifikavimą, prieš reakcininkų keliamą šaltojo karo nuotaikas, už taiką pasaulyje.

o o o

Rugsėjo 8-12 dienomis Los Angeles mieste vyks elektrikų (UE) profsąjungos 47-asis nacionalinis suvažiavimas. Atsišaukime skelbiama, kad suvažiavimas vyks akivaizdoje didėjančio nedarbo, krašto ūkio smukimo ir infliacijos šėlimo. Taip pat pabrėžia, kad šalies saugumui kyla grėsmė, kurią kelia federalinis biudžetas, dominuojamas ginklavimosi išlaidų.

Kadangi suvažiavimas vyks išvakarėse prezidento rinkimų, suvažiavimo dalyviams svarbiausia bus paruošti programą, nukreiptą prieš minėtas negeroves ir tarti žodį besibalotiruojantiems kandidatams ir valdžios postus.

o o o

Statistikos duomenimis, birželio mėnesį užsakymų sumažėjimas aiškiai rodo, kad krašto ekonomika rieda pakalnėn. Užsakytojų pranešimais, per mėnesį užpirkimų sumažėjo 58 procentais, ko nėra buvę šalies prekybos istorijoje, kad per vieną mėnesį taip mažai būtų piršta.

Tuo pačiu metu buvo pagaminta visko tiek mažai, ko nėra buvę nuo pat Antrojo pasaulinio karo.

Nenuostabu, kad nedarbas didėja, korporacijos uždarinėja fabrikus.

o o o

Atrodo, kad iš prez. Carterio apsilankymo Ispanijoje niekas neišėjo. Kaip praneša Ispanijos sostinės laikraštis "El Pais", ispanų socialistų vadovas Felipe Gonzalez su savo partija pasisakė prieš Ispanijos užmačias įstoti į militarinę NATO grupuotę ir Europos monopolijų bendros rinkos sąjungą.

Prieš Ispanijos užmačias įstoti į NATO kiek anksčiau pasisakė Komunistų partija ir visa eilė pažangių sąjūdžių. Dabar pasisakė ir didžiausia opozicinė Ispanijos socialistų darbininkų partija.

o o o

Senoji katedra pasipuošė nauju rūbu

Vienas iš gražiausių senojo Vilniaus papuošalų—Katedros aikštė. Šimtmečiai keitė ir formavo jos veidą, o ji liko vis vien patraukli ir brangi kiekvienam sostinės gyventojui, kiekvienam respublikos darbo žmogui, kiekvienam svečiui.

Genialus Stuokos-Guzevičiaus kūriny—Katedra—šiais metais pasipuošė nauju šventiniu rūbu. Pavasariop ją ir varpinę apaugo pastoliai, apjuosė pušim, eglėm ir beržu kvepiančios lentos. Kylo pastoliai į viršų, o su jais ir patys restauratoriai, išpareigoję atiduoti naujais rūbais pasidabinusius seno

Justicijos statistikos biuro duomenimis, praeitais metais nuteistų mirties bausmė ir laukiančių eilės būti sudeginti elektros kėdėje skaičius padidėjo 103 asmenimis, iki rekordinio skaičiaus 567. Iš šių laukiančių kameroje mirties yra 40 procentų juodos spalvos žmonės.

Daugiausia nuteistų yra Floridoje, net 138. Texas valstijoje 117. O tai yra, kad šiose dviejose valstijose nuteisti mirties bausmė sudaro 45 procentus skaičiaus nuteistų.

Ne visose valstijose tebėra mirties bausmė, bet 38 dar tebėra.

o o o

Aliaskos Darbo komisierius Edmund N. Orbeck įspėja ieškančius darbo, kad nevyktų į Aliaską ieškoti darbo, nes valstijai pakanka ir savų bedarbių. Jo pranešimu, valstijoje nedarbas sudaro net 11 procentų, o tokioje provincijoje kaip Matanuska-Susitna—net 20 procentų.

Vilniaus statinius respublikos jubiliejui—Tarybų valdžios atkūrimo Lietuvoje 40-mečiui.

Iš naujo buvo perdengtas varine skarda stogas. Sutvarkytos ir restauruotos skulptūros, karališkoji Kazimiero koplyčia. Nuo Katedros sienų buvo nuimti dažų sluoksniai iki pat Stuokos-Guzevičiaus laikų perdažymui. Darbas buvo sudėtin-

gas ir imlus. Todėl triūsė čia sutelktos pačios stipriausios jėgos, dirbo geriausi specialistai.

Išvakarėse jubiliejaus vilniečiai ir svečiai išvydo klasikinius statinius didingai plaukiančius Vilniaus dangumi ir taip gražiai išiliejusius į senąjį Gedimino kalną. Viskas atnaujinta, viskas tarsi padaryta va tik dabar.

Trumpai

— Kapitalistiniame pasaulyje nedarbas palietė ir Kanadą. Ypač smarkiai prispaudė automobilių pramonės darbininkus, net 30 procentų bedarbiai. Viso Kanadoje yra 1.2 milijono bedarbių.

— Angliją nusiautė demonstracijų banga, nukreipta prieš raketų išdėstymą netoli Londono. Girdi, pakanka, kad JAV ir taip jau turi Anglijoje 15 karo aviacijos bazių.

— Tarp Nikaragvos ir TSRS susitarimu pradėjo kursuoti tarybiniai keleiviniai lėktuvai. Nikaragva yra septinta šalis Amerikos kontinento turinti lėktuvų susisiekimą su Tarybų Sąjunga.

Girdi, netgi ir kai galutinai bus nuspręsta vėl pradėti tiesti naftotiekį, Aliaskai pakaks savų darbininkų.

o o o

Atėjo vasara. Laikraščiu sunaikiausius metų laikotarpis materialiniai išsilaikyti. Atostogaudami ar lankydami savo pažįstamus, nepamirškite ir "Vilnies". S. J. Jokubka

— Lotynų Amerikos studentų organizacija atsišaukė į viso pasaulio studentus, kad pasmerktų Čilės militarinį-fašistinį režimą ir reikalautų, kad Čilės fašistai paleistų politinius kalinius.

— Švedijos socialdemokratų vadovas, buvęs premjeras Olof Palme spaudos konferencijoje Niujorke pasisakė už įtampos mažinimą (dėtentę) ir užgyrė Varšuvos sutarties šalių siūlymą šaukti aukšto lygio pasitarimą išvengimui pasaulinio karo.

— Jugoslavija su Iranu susitarė pirkti iš Irano daugiau naftos ir už tai Iranui parduos reikalingų naftos pramonei reikmenų. Tuo tarpu Indija, Libija ir Sirija siūlosi Iranui padėti vystyti naftos gavybą.

— Vis daugiau kalbama apie gazolino normavimą. Jeigu būtų įvestas, numatoma skirti kiekvienam automobiliui per mėnesį 70 galonų.

— Komercijos departamento apskaičiavimu, šalies ekonomika smunka 8 procentus per metus.

VILNIS

Lithuanian Peoples Bi-weekly

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday, by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$10.00, six months \$5.50;
Chicago \$12.00, 6 months \$6.50; Canada \$15.00, 6 months \$8.00;
foreign countries \$15.00, 6 months \$8.00.

3116 So. Halsted St., Chicago, Illinois 60608 Phone 842-7325

Second-class postage paid at Chicago, Illinois

Kol nebus paimtas už pakarpos . . .

Visas svietas žino, kad monopolinėms korporacijoms pelnas yra virš visko. Tikslas turėti pelno joms pateisina visas priemones. Jos netgi neturi ir tėvynės. Joms tėvynė ten, kur gali padaryti pelno. O kalbant apie joms dirbančius darbininkus, jie joms tik daiktai, į kuriuos nereikia investuoti kapitalų, kaip kad į mašinas. Už įmonės vartų bedarbių pilna, tik išėjus reikia pamoti ranka ir jų yra kiek tik reikia.

Korporacijoms darbininkų likimas nerūpi. Pavyzdžiu paimkime U. S. Steel korporaciją. Uždarinėdama savo fabrikus ar mažindama produkciją, iš dirbančių jai 97,000 darbininkų jau paleido 26,000. Aiškinasi, kad neatsilaiko prieš importuoto plieno konkurenciją. Neva protektuodama darbininkams darbą, apskundė net 16 užsienio kompanijų, kad jos plieną Amerikoje parduota pigiau, negu jis kaštuoja pagaminti. Neaplenkė neapskundusi ir Japonijos plieno kompanijų už tokį dumpingą.

Bet štai, korporacija uždarė savo fabriką Torrence, Cal., mieste. Fabrikas gamino storą skardą, sijas ir kitokią statybai plieną Rytų ir Vidurvakarų valstijoms. Korporacija apsižiūrėjo, kad tiesiog iš Japonijos importuoti plieno gaminiai į tas valstijas atsieina pigiau, negu gabenti į tas valstijas Torrence fabriko gaminiai. Savo darbininkams darbo "protektavimas" korporacijai išdulkėjo iš galvos, ir keli tūkstančiai darbininkų neteko darbo. Godumas pelno nulėmė "mielaširdingumą" darbininkams. Kompanija pelnais japonų plieną.

Arba paimkime vėl. Korporacija paleido iš darbo 26,000 darbininkų, o pelnas per šiuo metų pirmą ketvirtį vis tiek buvo \$126 milijonai, beveik toks pat, kaip ir praeitais metais, nors tie 26,000 darbininkai nebuvo paleisti. Vadinas, ko nepelnė iš 26,000 darbininkų, pelnė iš užsienio plieno.

Valdžia giriasi, kad kovojanti prieš infliaciją, prieš nedarbą, prieš išmokėjimus užsieniui. Bet ką ta "kova" reiškia, kai korporacijos pelno sumetimais nepaiso nei už plieną išmokėjimų užsieniui, nei pelno sumetimais savo fabrikų uždarinėjimo! Kol korporacijų savavaliavimas dėl pelno nebus paimtas už pakarpos, iš "kovos" prieš minėtą negerovę niekas neišeis.

TSRS įtempimo mažinimo ir nusiginklavimo kursu

Konkretūs Tarybų Sąjungos ir kitų socialistinių šalių pasiūlymai tiksliai nustato tas kryptis, kuriomis turi būti suvienytos vyriausybės, parlamentų ir visuomenės pastangos užkirsti kelią karui, nusiginkluoti ir šiuo pagrindu tvirtai užtikrinti visų tautų ir valstybių saugumą. Helsinkyje įvykusi tarptautinė parlamentarų konferencija karštai paragino suaktyvinti veiklą už taiką, nusiginklavimą ir tarptautinį saugumą. Su tais pačiais šūkišiais dabar vyksta demonstracijos Anglijoje, Vakarų Vokietijoje, Italijoje, Belgijoje, Olandijoje ir kitose šalyse. Vienoje įvyko konstruktyvus ir dalykiškas dialogas, skirtas nusiginklavimo ir įtempimo mažinimo problemoms, kuriame dalyvavo 36 valstybių atstovai, jų tarpe žymūs politinių partijų veikėjai.

Visuose šiuose forumuose visada pabrėžiama, kad niekada anksčiau visa žmonija nebuvo taip suinteresuota ginklavimosi varžybų nutraukimu, kaip dabar. Apskaičiuota, kad kiekvienam Žemės gyventojui pradėdant mažiausiu ir baigiant seniausiu sukaupta po 15 tonų sprogstamųjų medžiagų. Nesunku suprasti, kad tai ne tik kelia visuomenės katastrofos pavojų, bet ir yra sunki našta tautoms. Juk visame pasaulyje ginklavimuisi kasdien išleidžiama daugiau kaip po bilijoną dolerių!

Visa tai turėdamos galvoje Jungtinės Tautos paskelbė devintąjį dešimtmetį antruoju nusiginklavimo dešimtmečiu. Ir vėl Tarybų Sąjunga ir kitos socialistinės šalys—aktyviausios šios svarbios kampanijos dalyvės. Jos laiko svarbiausiu prasidedančio dešimtmečio uždaviniu—tuojau pat pradėti derybas nutraukti visų rūšių branduolinio ginklo gamybą ir palaipsniui mažinti jo atsargas, kol jos bus visiškai likviduotos. Tarybų Sąjunga taip pat siūlo ir visuotinus susitarimus, nustatančius uždrausti kurti ir gaminti naujų rūšių ir sistemų masinio naikinimo ginklus, nutraukti naujų rūšių didelės griauamosios galios iprastinių ginklų gamybą, kad valstybės atsisakytų didinti armijas.

Pastarosios Tarybų Sąjungos ir kitų socialistinių šalių iniciatyvos sudaro realias prielaidas pagerinti tarptautinei padečiai.

— Stiprūs žmonės visada paprastai . . . Tai jų jėga. A. Tolstojus

— Kiekvienas žmogus nori gyventi, bet ne kiekvienas moka. J. Chlivickas

2

— Žmogus visada esti tokio amžiaus, kokia yra jo dvasia; senatvė prasideda tada, kai nebesuvoki pirmyn einančio gyvenimo, kai nebeįstengi suprasti ir mylėti. A. Pėriušo

Apžvalgos

AMERIKOJE JĮ PRAKEIKTU

Brazilijos lietuviams yra plačiai žinomas, daug metų klebonavęs Vila Zelino lietuvių parapijoje kunigas Pijus Ragažinskas. Brazilijoje jis atsirado 1936 metais, kai fašistinėje diktatoriaus A. Snetonos Lietuvoje jam pasidarė "karšta" už tai, kad jis laidojo su mišiomis ir meldėsi už Suvalkijos ūkininkų streiko metu policijos nužudytus. Per ilgą savo buvimą lietuvių parapijoje klebonu kun. P. Ragažinskas suaugo su Brazilijos lietuviams, buvo jų tautinio judėjimo atrama. Kunigas P. Ragažinskas nesibaitydavo ir Sao Paulo pažangių lietuvių leidžiamos pogrindinės spaudos. Kai gaudavo, skaitydavo "Priekalą", "Raudonąjį artoją", iš JAV ateinančią "Laisvę", "Vilni". . . Prieš kelerius metus buvo nuvykęs į Tarybų Lietuvą, "Gimtąjame krašte" pasisakė pusėtinai teigiamai apie gyvenimą dabartinėje Lietuvoje. Čia Amerikoje reaktiniai nacionalistai tada jį už tai net buvo bepradedę "bombarduoti", bet dėl nežinomų priežasčių tuoj nutilo.

Siemet kun. P. Ragažinskas ir vėl užsimanė vykti į Lietuvą. Sao Paulo lietuvių katalikai balandžio 22 d. jam surengė gražias išleistas. Į išleistas suvažiavo iš visų Sao Paulo miesto rajonų gana daug jo asmeninių pažįstamų ir šiaip lietuvių katalikų.

Šį kartą kun. P. Ragažinskas į Lietuvą išvyko ne kaip turistas kelioms dienoms ar savaitei kitai, kiek sužinota, o ilgesniam laikui. Ko jis ten nuvyko ilgesniam laikui—nežinia. Tik tiek tenka pasakyti, kad kun. P. Ragažinskas buvo pirmas emigracijos lietuvių kunigas aplankęs prieš kelerius metus Tarybų Lietuvą, o dabar pirmas, išvykęs Lietuvon ilgesniam laikui.

Amerikoje reaktiniai nacionalistai, kurių tarpe yra nemaža ir kunigų, tokį kunigą prakeiktų, jeigu jis vyktų į Lietuvą be blogų sumetimų.

DYPUKŲ JAUNIMAS PROTĖJA

Nebe kiek dypukai beturi jaunimo. Didelė dauguma jo jau nutauto. Tačiau kiek dar jo yra likusio lietuviško, politinės jų pažiūros visiškai kitokios negu jų tėvų, netgi ir susijusios su "vadavimu". Pavyzdžiui, "Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos aplinkraštyje Nr. 2" štai kokios jų nuomonės apie vyriausiąjį "vaduotoją" ALTą: "Pešasi su Bendruomene ir nieko nepasiekia", "Juokdarius gauja", "yra papirkti CIA ir FBI", "Mėgsta fotografuoti, bet neapsiima konkrečių uždavinių", "Padlaižauja Amerikos politikams", "Nors daug veikia, dirba, kaip vištos be galvų", "Neturi politinės programos, neturi tikros paramos lietuvių visuomenėje".

Geriau pavaizduoti, kokie tie "vaduotojai" yra, nepavaizduotų nė Saliamono kelnės. Todėl nenuostabu, kad vyskupas V. Brizgys, kalbėdamas kaž kokiame ALTos minėjime, susirūpinęs akcentavo: "Ar jaunimas kovos už Lietuvos laisvę po mūsų, ir ar Amerikos vyriausybė bus pajėgi ir ar besirūpins okupuotos Lietuvos reikalais?"

Mūsų nuomone, dėl Amerikos vyriausybės vyskupui nėra ko rūpintis. Kol jį atstovaus nepolinių korporacijų interesams, rūpintis kaip rūpinasi. Tačiau su jaunimu jau kitas reikalas. Kaip matome iš

jo nuomonių apie vyriausiąjį "vadavimo" veiksnį ALTą, jis protėja. O kai visiškai suprotės, ganyti jį antikomunistinėse lankose ir liuboti antikomunistinėmis nuotakomis bus nebe įmanoma taip, kaip klebonams sugyventi su protingesniais parapijiečiais.

SUMELAVO NEMIKČIODAMI

Skaitome didžiąją mūsų Amerikos spaudą ir dažnai pagalvojame: argi išties taip yra pasaulyje, kaip joje rašoma. Perskaite kokią itariamą žinią, anksčiau ar vėliau sužinome, kad tokia bloga mūsų nuomone apie ją neperdėta. Pavyzdžiu gali būti prieš kurį laiką didžioje laikraščiūose paskelbta žinia apie darbininkų streiką TSRS Toljačio ir Gorkio miestuose.

Kaip atsimename, "Washington post" ir kiti laikraščiai išspausdino pranešimus, kad esą vykę "masiniai darbininkų streikai tarybinėse automobilių gamyklose Toljačio ir Gorkio miestuose". Be to, darbininkai ne tik streikavo, o streikai buvę vos ne "visuotino pobūdžio" ir juose dalyvavę nei mažiau nei daugiau kaip du šimtai tūkstančių žmonių.

Gi iš tikrųjų, nieko panašaus nei Toljatyje, nei Gorkyje nebuvo. Kaip praneša Vilniaus "Tiesa" birželio 20 d., TASS-as susisiekė su kompetentingais šių miestų valdžios atstovais ir pasirodė, kad abiejų gamyklų darbininkai dirbo ir tebedirba normaliai, jokio streiko nebuvo.

TRUMPAI

— Gary, Ind., mieste meras Richard Hatshar buvo pakviestas pasakyti kalbą profsąjungų sąjūdžio už darbą konferencijoje. Meras linkėjo darbininkams laimėjimų sunkiame klasių kovos fronte.

— Tarptautinė darbininkų organizacija (ILO) 249 balsais prieš 15 pasmerkė Izraelį už tai, kad jis kolonizuoja žydais okupuotas arabų žemes.

— Kai JAV vis mažiau begali diktuoti neišsivysčiusioms šalims, kai kurie ekonomistai pataria Vašingtonui pergalvoti savo politiką tų šalių atžvilgiu.

— Amerikoje nėra nė vieno negrų ar indėnų judėjimo vadovo, kuris per pastaruosius 20 metų nebūtų kalbėjęs už savo politinius įsitikinimus.

— Illinois seimelis atmetė ERA arba moterų reikalavimą pataisyti Konstituciją taip, kad jos turėtų lygias teises su vyrais.

— Britanijos konservatorių valdžia praneša, kad už 60 mylių nuo Londono išdėstys 160 JAV gamybos branduolinių raketų.

— General Motors nesutinka prisidėti prie darbininkų reikalavimo, kad valdžia suvaržytų Japonijos automobilių importą.

— Kambodžios pabėgėliai iš Thailando grįžta namo. Atsibodo gyventi Thailande pusalkaniu stovyklose. Jau sugrįžo virš 600 pabėgėlių.

— Profsąjungos ir šiaip darbininkų grupuotės tariasi organizuoti demonstraciją už darbą. Jeigu susitars, demonstracija vyks Vašingtone Darbo Dienos (Labor Day) savaitgalį.

Vilniai, 1980 liepos 24

NATO—AGRESYVUS BLOKAS

[PASAKOJA BUVUSIOS ŠIO BLOKO TARNAUTOJOS]

Vakarų Europos masinės informacijos priemonės vos ne kasdien baugina šių kraštų gyventojus "tarybine karine grėsme", o tuo pat metu ragina Tarybų Sąjungą "rimtai pažūrėti į konstruktyvius Vakarų pasiūlymus" sumažinti ginklavimosi varžybas ir tarptautinę itampa. Tokia dvilype taktika arba, geriau sakant, propagandine apgaule siekiama dezinformuoti visuomenę, užtušuoti, kad JAV ir NATO vadovybė neturi mažiausio noro nusiginkluoti ir išsaugoti lygįbę, kuri dabar susidarė tarp NATO valstybių ir Varšuvos Sutarties valstybių.

Nuo pat pirmos Šiaurės Atlanto bloko įkūrimo dienos jis turėjo vien agresyviuos tikslus. Tai, beje, patvirtina ne vien ilgamečiai NATO generolų veiksmai, tarp jų ir neseniai priimtas nutarimas išdėstyti Vakarų Europoje 572 naujas branduolines vidutinio veikimo nuotolio raketas, nukreiptas prieš Tarybų Sąjungą, kitas socialistines šalis, bet ir įtikinantys liudininkai.

Daugiau kaip dešimt metų išdirbo NATO būstinėje Briuselyje Urzela Lorenčen. Per tą laiką ji dalyvavo visose NATO tarybos sesijose Briuselyje, Bonoje ir Lisabone, karinio planavimo komitete, NATO karinio komiteto posėdžiuose, šios organizacijos štabu manevruose, palaikė kontaktus su visų valstybių—Šiaurės Atlanto bloko narių—delegacijomis. Perpratusi tikruosius NATO kėslus ir todėl palikusi šią organizaciją, U. Lorenčen per š. m. sausio mėnesį įvykusią spaudos konferenciją pabrėžė, kad NATO vadovybė turi paruošti smulkų agresyvaus karo prieš Varšuvos Sutarties valstybes planą, iš kurio matyti, jog Vakarai pasiryžę pirmieji griebtis branduolinio ginklo. Naudotis juo praktikuotasi per visus NATO štabu manevrus, vykusius per pastaruosius dešimt metų.

Savo išsamiam pareiškime buvusioji NATO būstinės bendradarbė, tarp kita ko, pareiškė štai ką: 1978 metais per Vašingtoną vykusią NATO sesiją—buvo patvirtintas dokumentas apie Rytų ir Vakarų santykius. Jame buvo daroma išvada apie "gynybinį tarybinės užsienio politikos pobūdį" ir pabrėžiama, kad jos pagrindinis tikslas—"stengtis vystyti draugiškus santykius su Jungtinėmis Valstijomis ir vengti tiesiogines konfrontacijas". Minėtame dokumente pripažįstama taip pat, jog "tarybinė vyriausybė artimiausiu metu, greičiausiai, ketinanti tęsti įtempimo mažinimo politiką". Tačiau šie apibrėžimai, prieštaraujantys melagingai "grėsmės iš Rytų" teorijai, taip ir nebuvo Vakaruose viešai paskelbti.

Per pastarąją spaudos konferenciją U. Lorenčen buvo pateiktas klausimas, ar, jos nuomone, NATO būstinėje galėtų būti ir kitų drąsių, sąžiningų žmonių, kurie linkę nutraukti pragaištingą veiklą. U. Lorenčen atsakė, kad tai visiškai įmanoma. Ir štai, praėjus vos keliems mėnesiams po to jos atsakymo, Berlyno televizija transliavo interviu su kita buvusia NATO būstinės bendradarbe—Belgijos piliete Imelda Ferept.

Paklausta, kodėl ji nutarė, nors tai tikriausiai buvo labai sunku, palikti gerai apmokamą tarnybą ir gimtąjį kraštą, I. Ferept atsakė, Vilnis, liepos 24, 1980

Jog tai iš tiesų buvę nelengva. Ji paaikšino šį savo žingsnį tuo, kad per visą gyvenimą stengėsi savarankiškai vertinti įvairius reiškinius, o taip pat kritiškai žiūrėti į svarbias pasaulio problemas. Stebėdama karą Vietname, priėjusi išvada, kad amerikiečiai ten vykdė baisius nusikaltimus. Tuo ji galutinai įsitikinusi, dirbdama viename NATO būstinės pavaldžiam amerikiniame pagalbiniam dalinyje. Daugelis karininkų nesidrovėdami kalbėjo apie tai, kaip vietnamiečiai kankinami ir žudomi. Imelda Ferept, vėliau pradėjusi dirbti pačioje NATO būstinėje, turėjo progos susipažinti su slaptais dokumentais ir įsitikinti, jog NATO pavojingai žaidžia su ugnimi, nori karo ir jį rengia. O neseniai Briuselyje priimtas nutarimas dėl branduolinių vidutinio nuotolio raketų išdėstymo, jos žodžiais, galutinai pastūmėjo ją pasekti U. Lorenčen pavyzdžiu. Juo labiau, kad pati mašinėle perrašė šį nutarimą.

— Beveik septynerius metus,—pareiškė Imelda Ferept,—dirbau prancūzų skyriuje. Jis priklausė tarptautiniam sekretariatui, kuris pavaldus NATO tarybos generaliniam sekretariatui. Man tekdavo kasdien perrašinėti nuo 25 iki 30 mašiniščių puslapių. Galima įsivaizduoti, ką per tiek daug laiko sužinojau. Tai buvo įvairių NATO tarybos žinybų dokumentai. Pavyzdžiui, branduolinio planavimo grupės, gynybos planavimo komisijos, politinio skyriaus ir kitų. Be to, teko skaityti daugelio mano kolegų rašytus dokumentus. Pastarieji buvo įvairaus slaptumo laipsnio: NATO—konfidencialus, NATO—slaptas, NATO—visiškai slaptas ir kosminis—dar slaptesnis. Gerai prisimenu vieną pirmųjų 1973 metų dokumentų. Jame tuometinis NATO ginkluotųjų pajėgų vyriausiasis vadas Gudpeisteris kreipėsi į tuometinį JAV gynybos sekretorių Schlessinger. Judvieju susirašinėjime buvo aptariami tam tikri momentai vadovaujant branduoliniam karui, kurį Jungtinės Valstijos pradės prieš Tarybų Sąjungą. Be galo susijaudinau, kraujas tiesiog ėmė stingti gyslose. Šitaip tad lengvabūdiškai ir ciniškai svarstyta ir nuspręsta, kaip branduolinių ginklu naikinti Tarybų Sąjungos teritoriją.

Atsakydama į klausimą, apie kokius dokumentus turėtų žinoti platus visuomenės sluoksniams, kad jie geriau suprastų visą NATO pavojingumą ir agresyvumą, I. Ferept pareiškė, jog turėtų sužinoti apie visus. Tačiau tuo tarpu ji paminėsianti tik kelis.

— Yra daug dokumentų,—pareiškė ji,—apie nusiginklavimo derybas Vienoje. Juose užfiksuotos NATO direktyvos delegacijoms. Nesunku įrodyti, kad NATO nenori nusiginkluoti. Ji vilkina derybas ir specialiai sudarinėja sunkumus. Ji nori suklaidinti socialistines šalis ir apgauti jas. Aš konstatavau, kad daugelis NATO tarybos darbo grupių intensyviai ruošia dokumentus, kuriuose gvildenamos įvairios Europos ir kitų žemynų problemos. Ponas Lunsas ir kiti politikai tai viešai neigia. Situose dokumentuose nurodoma, kaip organizuoti krizių židiniai, NATO blokui parankios pavojingos situacijos, kuriomis jis galėtų pasinaudoti. Tai liečia, pavyzdžiui, Afrika, Artimuosius Rytus, Kiniją, taip pat ir Albaniją,

Apie prez. Carterio patarėją Bžezinskį

Zbignevas Bžezinskis gimė 1928 metais buržuazinės Lenkijos diplomato šeimoje. Jo tėvas 1938 metais išvyko dirbti generaliniu konsulu į Kanadą ir po Antrojo pasaulinio karo ten pasiliko visam laikui. Diplomato atžala pradėjo karjerą. Palankęs universitetą Monrealyje, Bžezinskis persikėlė į Jungtines Valstijas, kurių pilietybę jis priėmė 1949 metais.

1961 metais jis tapo naujai įkurto "Instituto komunizmui studijuoti" prie Kolumbijos universiteto direktoriumi. Šis institutas išstisus pusantra šimtmečio buvo puikiausia nuosava scena jo antitarybiniam ir antikomunistiniams išpuoliams. Iš čia jis pradėjo siūlyti visiems savo paslaugas. Politologas profesorius Stanley Hofman dabar kalba, kad jo buvęs kolega, "buvo visada pasirengęs prekiauti savo talentu, kad tik mainais gautų galimybę patekti į valdžios sluoksnius".

Tačiau į dabartinę tarnybą Baltuosiuose rūmuose Zbignevas Bžezinskis pateko ne iš Kolumbijos universiteto. Tikrąjį tramplyną savo karjerai "Zbigas" (taip draugų tarpe netruko persikrikštyti Bžezinskis) surado 1973 metais. Tada Jungtinių Valstijų bankininkai, koncernų magnatai ir politikai sudarė vadinamąją "Trišalę komisiją". Oficialiai komisija turėjo nagrinėti Šiaurės Amerikos, Vakarų Europos bei Japonijos santykius. Tačiau tai nebuvo kažkoks filantropinis ratelis, o galinga stambiojo kapitalo grupė su plačiais įgaliojimais savo rankose.

"Trišalė komisija" siekė sustiprinti kapitalo pozicijas pasauliniu mastu. Pirmiausia ji buvo nukreipta prieš socialistines šalis, tarptautinį darbininkų judėjimą bei nacionalinio išsivadavimo kovą. 1973 metais Bžezinskis buvo pasiūlytas šios grupuotės vadovu ir reikalų tvarkytoju. Jo, kaip aršaus antiko-

munisto, figūra visai atitiko stambiojo kapitalo poreikius.

Taip jau atsitiko, kad ir dabartinis Bžezinskio šefas Baltuosiuose rūmuose taip pat savo karjerą pradėjo "Trišalėje komisijoje". Carteris, tada dar Georgia valstijos gubernatorius, komisijoje atstovavo pietinių valstijų interesams. Amerikos pietūs—tai regionas, kurio reikšmė Jungtinių Valstijų gyvenime nuolat auga. Iki tol politiniuose sluoksniuose mažai kam žinomas gubernatoriaus savo galimybę pasisukti savo šalies ir viso kapitalistinio pasaulio galingųjų tarpe. Dar 1972 metais Bžezinskis konsultavo tuometinį Georgia valstijos gubernatorių tarptautinės politikos klausimais, o "Trišalėje komisijoje" sudarė savo senam pažįstamam visas sąlygas susikurti sau šalies masto politiko vardą. Tai tikram provincialui Carteriui buvo nemaža dovana. 1975 metais komisijos plenariniame posėdyje Kiote (Japonijoje) Bžezinskis demonstratyviai pagyrė J. Carterį.

Pagaliau ne vien Carteris ir Bžezinskis šiandien Baltuosiuose rūmuose atstovauja šiam tarptautinio kapitalo organui. Šiuo metu Vašingtono administracijoje atsakingas vietas gavo šešiolika buvusių "Trišalės komisijos" narių.

Oficialios Z. Bžezinskio pareigos Baltuosiuose rūmuose skamba: "prezidento patarėjas nacionalinio saugumo klausimams". Jos leidžia Bžezinskiui vadovauti bene svarbiausiam Jungtinių Valstijų valdžios aparato organui—Nacionalinio saugumo tarybai. Tarybai priklauso labai siauras administracijos atstovų ratelis: šalies prezidentas, viceprezidentas, valstybės sekretorius, gynybos sekretorius, Centrinės žvalgybos direktorius, ginkluotųjų pajėgų jungtinio štabo komiteto viršininkas, prezidento patarėjas nacionalinio saugumo klausimams ir jo pavaduotojas. Iš "L. ir I."

Egipto inteligentija už nutraukimą ryšių su Izraeliu

Grupė žinomų Egipto politikų ir visuomenės veikėjų, jų tarpe buvę viceprezidentai, ministrai, premjerai, žinomi advokatai, žurnalistai ir kultūrininkai, išplatino pareiškimą, kur griežtai kritikuojama dabartinė Egipto Artimųjų Rytų politika.

Dokumente pabrėžiama, kad Egipto politinis kursas dabar faktiškai yra visiškai priešingas tam kursui, kuris buvo vykdomas aštuntojo dešimtmečio pradžioje, kai prezidentas Sadatas tapo valstybės vadu. Būdami ištikimi neprisišung-

Portugaliją ir t. t. Balandžio 8-ąją, t. y., dieną po to, kai palikau NATO, būčiau turėjusi perrašyti 40 puslapių dokumentą apie Afganistaną.

Baigdama interviu, I. Ferept pasakė, kad netrukus po to, kai U. Lorenčen išvyko, ir ji pradėjusi rimtai galvoti apie lygiai tokį pat žingsnį. Todėl jų surinko ir pasiėmė su savim daug dokumentų, kurie patvirtina tai, ką ji pareiškė. Imelda Ferept pridūrė, kad daugelis NATO bendradarbių yra specialiai parinkti pragaištingai NATO veiklai. Tačiau neabejojanti, kad sąžiningų žmonių, kurie jaučia atsakomybę žmonijai, supranta NATO pavojų, yra visur. Yra jų ir NATO būstinėje, ir gali dar daugiau atsirasti. M. Jackevičius

mo politikai ir suprasdami, kad santykius su didžiosiomis valstybėmis ir kitomis šalimis reikia grįsti nacionaliniais ir visų arabų interesais, siekdami įvesti regione tikrai teisingą taiką, suprasdami, kad visiškai sužlugo Camp David susitaikymo su sionizmu politika, taip pat tą faktą, kad ekonominis, socialinis ir politinis Egipto vystymasis įmanomas tik arabų pasaulyje, siekdami išvaduoti Egipto liaudį iš sunkių kančių, kurias sąlygoja ekonominė krizė, ir atkurti jos demokratines teises, sakoma pareiškime, mes raginame imtis šių skubių priemonių: sudaryti nacionalinės vienybės vyriausybę, kuri panaikins visus įstatymus, apribojančius Egipto piliečių laisves ir teises ir per tris mėnesius surengti visuotinius rinkimus, kad būtų galima sudaryti nacionalinį steigiamąjį susirinkimą demokratinės respublikos konstitucijai parengti išaldyti susitarimus ir nutraukti visus ryšius su Izraeliu.

Kreipimosi autoriai taip pat ragina skubiai sušaukti arabų šalių pasitarimą atkurti Egipto santykiams su kitomis arabų šalimis ir parengti veiksmų planą su kiekvienos šalies atsakomybe politinėje, karinėje ir ekonominėje srityje, siekiant apsiginti nuo sionistinio pavojaus. T.

Apie mūsų meno festivalius

Po Antrojo pasaulinio karo pa-
žangiųjų JAV lietuvių meninė veikla
susidūrė su specifiskomis proble-
momis. Daugelis aktyviausių savi-
veiklos dalyvių jau nebegalėjo joje
reikštis jaunatviškai: tiems, kurie
atvyko į JAV daugiausia prieš
Pirmąjį pasaulinį karą, jau ėjo
penktoji arba šeštoji gyvenimo de-
šimtis. Tačiau į lietuvių kultūrinę
veiklą jungėsi daugelis pažangiečių
vaikų, kurie aktyviai reikėsi viso-
se meno srityse, liko ištikimi tėvų
idėjiniam nusistatymui. Karas su
fašizmu dar labiau idėjiskai ir
politiškai subūrė išeivijos darbinin-
kus. Antra vertus, pašaukus į
kariuomenę jaunos vyrus, suiro ne
vienas pažangiečių saviveiklos sam-
būris, baigė egzistuoti populiarūs
jaunimo rateliai. Karo metais opor-
tunistinė likvidatoriška kai kurių
JAV kompartijos vadovų veikla
sukėlė sunkumų visam pažangiam
judėjimui. Kai kas, taip pat ir kai
kurie meno veikėjai laikinai pasi-
traukė iš pažangiosios veiklos.

Be to, baigiantis pergalingam
sąjungininkų karui su nacizmu,
aktyvėjo reakcinės imperializmo jė-
gos. Nutilus karo audrai, vis labiau
pradėjo pūsti šaltojo karo gūsi, ir
reakcija netrukus įsisiautėjo visu
žiaurumu. Antikomunistinė, ma-
kartizmu pavadinta isterija, pasie-
kė savo apogėjų 1953 m., suduoda-
ma naujus smūgius pažangiajam,
ypač emigrantų judėjimui, privers-
dama iš jo pasitraukti nemaža
jaunų žmonių, kuriems, sukūru-
siems šeimas, grėsė darbo neteki-
mas, visoks persekiojimas. Labai
pasunkėjo pažangiųjų meno kolek-
tyvų veikla, — jie netekę Amerikoje
gimuso jaunimo retino gretas, kai
kurie ir likvidavosi. Pavyzdžiui,
tuo metu pažangiečiai prarado Či-
kagoje garsius „Lietuvių auditori-
jos“ rūmus. Padėtį sunkino ir tai,
kad reakcijos siautėjimas užsitę-
sė — dar nuo 1947 metų tęsėsi „sub-
versyvių“ organizacijų puolimas, į
kurių sąrašą buvo įtraukiamos ir
pažangiųjų lietuvių organizacijos. Į
kovą — piketais, persekiojimais ir
kitais būdais — prieš pažangią kul-
tūrinę lietuvių veiklą įsitraukė ir
Antrojo pasaulinio karo pabėgėliai
iš Lietuvos — nacionalistai, klerikai,
jų įtakoje atsidūrę žmonės.
Tokiomis sąlygomis neišvengiamai
turėjo patirti rimtų nuostolių me-
ninė ir kultūrinė pažangiųjų JAV
lietuvių veikla. Bet sunkumai nepa-
laužė pažangiečių kultūrinio pasiry-
žimo. Pavyzdžiui, praradę „Lietu-
vių auditoriją“, čikagiečiai toje pa-
čioje Holstedo gatvėje (Halsted
Street) priešais pastatą ant kurio
iki šiol likęs užrašas „Lithuanian
Auditorium“, 1954 m. sausio 31 d.
atidarė „Mildos“ namus su 1,200
vietais koncertų sale, du kartus buvo
surengę Lietuvių meno sąjungos
(LMS) festivalius...

Sie festivaliai — didžiosios pa-
žangiųjų visos Amerikos lietuvių
šventės — akivaizdžiai liudija ne-
paprastai platų kultūrinį pažangie-
čių sąjūdį. Jie ypač „įėjo į madą“
kaip tik pokario metais, jiems atsi-
rasti, matyt, nemaža įtakos turėjo
Tarybų Lietuvos dainų ir šokių
švenčių tradicijos. Jau 1946 m.
įvykęs LMS festivalis, surengtas
sykiu su sąjungos suvažiavimu,
kaip rašė vienas žymiausių šios or-
ganizacijos veikėjų V. Bovinas,
„žymėjo aukščiausią pažangaus lie-
tuvių meninio judėjimo Amerikoje
pakopą“.

Iš tikro, tik pagalvokite: septy-
nias dienas, kiekvieną vakarą, vy-
ko festivalio koncertai ir spektak-
liai! Tad kiek reikėjo visuomeni-

nio organizacinio rūpesčio, kad
Čikagoje, sutilptų svečiai iš Det-
roito, Klivlendo, Niuarco, Hartfor-
do, Bostono, Voterberio, Niujorko,
Bostono, Broktono, Toronto (Kana-
da), o ir čikagiečiai negyveno vie-
noje vietoje, į čikagiečių Bridžpor-
tą jiems reikėjo rinktis iš tolimų
priemiesčių ar šio didmiesčio dalių
(Sisero, Rouzlendo); kiek reikėjo
darbo, kad būtų tinkamai surikiuo-
ta tų septynių vakarų programa iš
57 numerių... Duetai, solistai,
kvartetai, oktetai, chorai, smuiki-
ninkai, pianistai, teatro saviveikli-
ninkai...

Tačiau LMS šventės įvykiai ne-
siribojo menine dalimi: „Vilnius“
redakcijos svetainėje ir „Lietuvių
auditorijoje“ per penkias darbo
dienes įvyko šeši LMS X suvažiav-
imo „sesijos“ — posėdžiai. Pa-
skaitas apie muziką, dailę, teatrą,
literatūrą skaitė žinomi pažangūs
kultūros veikėjai: V. Andriulis, V.
Bovinas, R. Feiferis, S. Jasilionis,
J. Juška, J. Kenstavičius, R. Miza-
ra, A. Petrika, K. Petrikiene, V.
Žukas ir kiti. Paskaitų temos rodo
žmonių kultūrinį interesą įvairu-
mą: V. Andriulis kalbėjo apie
V. Sekspyro kūrybą, R. Mizara —
apie Amerikos lietuvių poetus ir
atskirai apie lietuviškos knygos
kelia, V. Žukas — apie naujų
chorvedžių ugdymą, J. Valentis —
apie dramos aktorius ir jų uždavi-
nius, K. Petrikiene — apie lietuvių
moterų meną, R. Feiferis — apie
Lietuvos dailę ir jos raidą, A. Pe-
trika — apie poetą J. Mačį-Kėkštą
(jo referatą perskaitė S. Jasilionis)

ir t. t. Vyko saviveiklos režisierių,
aktorių, chorvedžių pasitarimai,
buvo diskutuojama apie atskirų
kolonijų saviveiklą. Pranešimą
apie LMS veiklą padarė tuometinis
pirmininkas J. Gužas (šis pažangus
veikėjas, rūpinęsis taip pat išeivių
archyvais, grįžo į Tarybų Lietuvą,
kur ir mirė). Apie Sąjungos veiklą
plačiai pasakojo niujorkietis V. Bo-
vinas. Atsiminimų apie LMS įsikū-
rimą papasakojo čikagiečis J. Ben-
dokaitis. Per antrąją „sesiją“ man-
datų komisijos narys, aktyvus te-
atro saviveiklininkas iš Vusterio
S. Baronas pranešė, kad atvyko
120 delegatų nuo 32 organizacijų,
turinčių 12 000 narių!

Paskutinės festivalio dienos rytą
J. Gužo pasiūlymu delegatai, kaip
suvažiavimo sekretorius poetas
S. Jasilionis rašė pažangiojoje
spaudoje, rinkosi prie „Vilnius“
namo, kad vyktų prie B. Vargšo-
Laucevičiaus kapo ir padėtų ant jo
gėlių vainiką...
Sekmadienį, 1946 m. spalio 27 d.,
suvažiavimas baigėsi visų chorų
bendru dainavimu, diriguojamu
V. Žuko.

Didokoje suvažiavimo ir festi-
valio programoje, kurios viršėlį
piešė R. Feiferis, yra nemaža jau-
nų žmonių nuotraukų. Štai, pavyz-
džiui, suvažiavimą sveikina Čika-
gos balalaikų orkestras, kurį sudar-
o dešimt jaunų, linksmy lietuvi-
čių. Rašoma ir apie J. Kenstavi-
čiaus vadovaujamą, 1919 m. įkurtą
„Laisvės kanklių“ mišrų (LKM)
chorą, kurio nuotraukoje daug
jaunuolių, aišku, gimusių Ameri-
koje. Atskiri dainininkai, įvairūs
atlikėjai — ir vis tarp jų reiški-
asi jaunimas...

Tuo metu LMS vienijo apie 25
chorus. Festivalyje galėjo dalyvau-
ti tik dalis jų. Konkursinę dainą
„Kur bėga Sešupė“ (po du pirmus
posmus) atliko visi dalyvavę festi-
valyje moterų chorai arba mišrų
chorų moterų grupės: Klivlendo,
Detroito, Rouzlendo, Sisero, Detroi-
to „Aido“, Rouzlendo „Aido“, Či-
kagos LKM, Toronto „Bangos“.
Dalyvavo šios dainos konkurse ir
mišrūs chorai. Pasirodė Hartfordo
„Laisvės kanklių“ mišrų (LKM)
„Sietyno“ vyrų oktetas, Vindzoro
(Kanada) vyrų chorai ir kitos grupės
Vadovavo jiems Pensilvanijoje
gimusios seserys N. Romen
(Ramanuskienė) ir D. Yuden (Jud-
zentavičienė, vėliau — Murelienė),
J. Kenstavičius (Čikaga), N. Ans-

kaitytė-Erickson (Detroitas), A.
Gersonas (Vindzoras), M. Mačio-
nienė (Klivlendas) ir kiti chorų
mokytojai. LKM choras pastatė
operetę „Studentas princas“, Rouz-
lendo „Aidas“ — muzikinį J. Ned-
varo ir D. Judzentavičienės vaizde-
lį „Ant Nemuno kranto“. Bruklino
Liaudies teatras parodė Čikagoje
J. Valencio režisuotą J. Petrulio
dramą „Prieš srovę“ apie poetą
A. Strazdą.

Idomu, ką rinkosi solistai, due-
tai ir kiti dainininkai savo festiva-
liniam repertuarui. Greta S. Sim-
kaus ir M. Petrausko komponuotų
bei harmonizuotų dainų randame
kitų Lietuvos (V. Jakubėno, A. Ka-
čanausko) ir išeivijos muzikų (P.
Sarpaliaus, A. Vanagaičio, J. Zile-
vičiaus, J. Rakausko, B. Salinaitės)
kūrinių. Čia buvo atliekama Dž.
Verdžio, F. Šuberto, J. Strauso,
K. Vėberio ir kitų žinomų kompoz-
itorių kūrinių. Įtraukta į repertu-
arą ir tarybinių dainų — I. Duna-
jevskio „Daina apie Maskvą“, Po-
krasų „Maskvos daina“ ir kt.

Festivalio programoje buvo ir
šokių, juos parengė išeivijos šokių
specialistai (V. Bieliajus), ir dailės
kūrinių paroda. Iš tikro marga, bet
labai plati programa, stebinanti sa-
vo užmoju!

Suvažiavimo metu LMS centras
buvo perkeltas iš Niujorko į LMS
„lopšį“ — Čikagą, kur išbuvo iki
1957 m., kol vel sugrįžo į Niujor-
ką (ten ir dabar tebėra). Čikagie-
čiai, šauniai padirbėję rengdami šį
festivalį, savo „valdymo“ metais
surengė ir daugiau festivalinių
švenčių, mėgino festivalį paversti
tradiciniu.

Tuo metu aktyviai veikė ir la-
bai pajėgūs buvo LMS „apskritys“.
Štai ir minėtą festivalį ren-
giant ir jo metu ypač pasidarbavo
LMS I apskritis, kuriai vadovavo
vienas iš LMS kūrimo iniciatorių
J. Stulgaitis.

1947 m. lapkričio 27—30 d.
Bruklino III apskrities globojamas
įvyko Rytinių valstijų meno festi-
valis. Jo komitetą sudarė M. Stens-
lerienė, J. Byronas, P. Venta, V.
Žukas, J. Klimas, J. Gužas, R. Fei-
feris, V. Bovinas ir kiti saviveiklos
vadovai. Jie festivalio programoje
rašė: „Festivalis vadinamas Rytinių
valstijų, bet mes kvietėme talentus
iš visur, kurie tik gali, sutinka da-
lyvauti festivalyje“. Tad atvyko
atlikėjų iš Čikagos, Detroito, Mon-
telo, Vusterio, Hartfordo, Voterbe-

rio, Bridžporto, Senando, Viksbe-
rio, Pitsburgo ir kitų miestų. Prog-
rama buvo pradėta komedija „Jo-
nuko liga“, kurią vaidino Lietuvių
kalbos mokyklėlės vaikai. Taigi
dar tada turėta mokyklinio am-
žiaus vaikų, besireiškusių lietuvi-
koje saviveikloje: tai žadėjo ilgo-
ką tos saviveiklos ateitį, jei nebūtų
įsisiautėjusi reakcija... Progra-
moje skambėjo M. K. Ciurlionio,
M. Petrausko, St. Simkaus, A. Ka-
čanausko, L. Eremino, J. Gruodžio,
A. Klenickio, A. Vanagaičio,
C. Sasnausko, P. Sarpaliaus, B. Sa-
linaitės, J. Tallat Kelpšos ir kitų
lietuvių kompozitorių muzika. Taip
pat programoje buvo pasaulinės
klasikos, tarybinių melodijų.

Per keturias dienas gausiai pasi-
rodė chorai: Bruklino „Aidas“
(vad. J. Kazakevičius), Sisero mo-
terų ir Rouzlendo „Aidas“ (vad.
D. Judzentavičienė), Montelo
„Liuosybė“ (vad. latvis E. Sugaras),
Voterberio „Vilija“ (vad. G. Ulins-
kaitė), Hartfordo „Laisvė“ (vad.
prancūzė V. Hollis), Filadelfijos
„Lyras“ (vad. R. Merkytė), Vusterio
„Aidas“ (vad. J. Korsakienė), Ni-
uarco „Sietynas“ (vad. V. Žukas).
Dainavo tie solistai, kurie pasirodė
1946 m. festivalyje (J. Simeliaus-
kas, A. Klimaitė-Devetsko, A. Doč-
kienė, N. Ramanuskienė, B. Ra-
moškaitė ir kt.), buvo ir debiutan-
tų.

Išleista festivalio programa duo-
da medžiagos patyrimėti, kas buvo
populiariausia pažangiųjų saviveikli-
ninkų repertuare, ką jie mėgo. Be-
je, programų leidimas teikė LMS
ir didelę finansinę paramą: juose
spausdinti biznierių skelbimai,
gausūs sveikinimai buvo apmoka-
mi.

1949 m. balandžio 29—30 d. ir
gegužės 1 d. Detroito vyko kitas
LMS meno festivalis — Vidurio
vakarų valstijų (Mičigano, Ilino-
jaus, Ohajo ir kitų). Jis prasidėjo
J. Nedvaro, tuometinio LMS prezi-
dento, režisuotu B. Dauguviečio
„Laimės“ spektakliu, kurį pastatė
Čikagos Lietuvių liaudies teatras.
O per dvi savaitgalio dienas —
plati ir įvairi programa, kurią atli-
ko Čikagos ir Detroito chorai (iš
viso 5), solistai, įvairios muzikan-
tų ir atlikėjų grupės. Idomu, jog
pasirodė ir LKM liaudies šokių
grupė, kuri, parengta V. Bieliajus,
atliko „Voveraitę“, „Rugučius“, ir
„Kubilą“; kita čikagiečių šokių
grupė iš Rouzlendo, parengta to
paties liaudies šokių žinovo, atli-
ko „Lenciūgėlį“, „Kepurinę“, „Su-
tą“ ir kt. Vėl greta mėgstamų liau-
dies ir lietuvių klasikos dainų
(C. Sasnausko, S. Simkaus, M. Pe-
trausko, J. Tallat Kelpšos ir kt.) bu-
vo atliekama išeivių kūrinių (P.
Balevičiaus, A. Jankausko, A.
Aleksio, A. Pociaus). Kelios dainos
buvo pasirinktos iš tarybinio re-
pertuaro (pvz., I. Dunajevskio
„Linksmasis vėjau“).

Festivalis buvo surengtas atski-
rai nuo LMS XI suvažiavimo, ku-
ris vyko lapkričio 23—24 d. Kliv-
lende, dalyvavo jame 39 delega-
tai, atstovaujantys 21 organizaci-
jai. Suvažiavimas pasiuntė sveiki-
nimus Tarybų Lietuvos kūrybinėms
sąjungoms.

Pagaliau dar vienas „Lietuvių
nacionalinis festivalis“ įvyko Či-
kagos „Mildos“ teatre 1954 m.
spalio 12—17 d. Veikė meno ir
literatūros paroda, vaidinta kelios
pjesės, koncertavo chorai, pasirodė
populiarūs to metu dainininkai
J. Krasnickas, A. Dočkienė, S. Ka-
zokytė, L. Jonikas (jaunesnysis),
O. Dirvelienė, E. Bagdonienė (Bog-
den), Dž. Mikuzienė ir kiti. Daly-
vavo Čikagos, Niujorko, Vusterio,
Milvokio ir kitų vietų saviveikli-
ninkai. Koncertavo ir „Ateities žie-
do“ vaikų draugijėlės lituanistinės
mokyklos mokiniai, kuriuos paren-
gė O. Petrulienė. Chorams vadova-
vo čikagiečiai O. Tilvikienė, D.
Judzentavičienė, Kl. Defneris. Pa-
sirodė mandolinų orkestras. Skam-
bėjo daug P. Balevičiaus melodijų,
Edvardas Jokubka (Stasio Jokub-
kos brolis) specialiai festivaliui pa-
rašė dainą „Tolimoji tėvynė“, ku-
riai muziką sukūrė D. Judzentavi-
čienė. Dainuota ir kitų tautų dainų
(amerikiečių, italų, Velso...).

Drauge vyko LMS suvažiavimas
(sąjungai vadovavo J. Stulgaitis).

Visos šios šventės surengtos la-
bai sunkiomis politinėmis sąlygo-
mis, kai siautėjo makartistinė re-
akcija. Nepaprastų pastangų pa-
reikalavo iš pažangiųjų lietuvių šė-
ringiniai. Tad šį LMS veiklos lai-
kotarpį galima pavadinti nuosta-
baus pakilimo metais.

Tačiau reakcijos persekiojamos
saviveiklininkų jėgos kaip tik tuo
metu pradėjo silpnėti. Daugiau to-
kių grandioziųjų meno festivalių
jau nebuvo. Nors jų idėjos neatsi-
sakyta. Štai 1956 m. gegužės 19—
20 d. Vusteryje LMS II ir III ap-
skritys, globojamos LMS centro, su-
renge Rytinių valstijų pavasario
festivalį. Jo programoje buvo skel-
biama: „Tegyvuoją dar ilgus me-
tus pažangus lietuviškas menas, te-
skamba dar ilgai lietuviška liau-
dies daina!“ Bruklino „Aido“ cho-
ras (vad. M. Stenslerienė, akomp.
P. Balevičius) vaidino populiarią
tarp pažangiečių „Grigučio“ opere-
tę (ukrainiečių klasiko M. Staric-
kio veikalo vertimas). Programoje
vyravo dainos, kurias atliko chorai
ir atskiri dainininkai.

Dar sykiu LMS centras pamėgino
surengti visuotinį meno festivalį
1969 m. kovo 22—23 d., tačiau jau
ne didmestyje, o naujoje stiprė-
jančioje lietuvių kolonijoje — Flo-
ridoje. Festivalis vyko Majamyje,
kur juo tiesiogiai rūpinosi LMS
veteranas V. Bovinas, padėjęs LMS
sektorei M. Stenslerienei parū-
pinti patalpas, organizuoti svečių
apgyvendinimą ir t. t.

(Nukelta į 5 puslapį)

Vilnius, 1980 liepos 24

Japonijos jaunimą ruošia karui

Japonijos reakcinės jėgos, dirbančioms pasauliniam kapitalo imperializmui, besiruošiančiam karui, nelengva tautoje sukelti karines nuotaikas, sukelti tautą už karą taip, kaip buvo sukelta praeito karo išvakarėse. Paragavusi atominės bombos, absoliuti japonų dauguma griežtai pasisakė prieš karą, ypač prieš branduolinį-atominį karą. Nors praėjo nuo to daug metų, senoji japonų karta tebekovoja prieš Japonijos imperializmo karines užmačias, prieš Japonijos militarinę sąjungą su JAV, prieš amerikiečių karines bazes Japonijoje... Tačiau reakcinės jėgos nenuleidžia rankų. Matydamos, kad senojoje japonų kartoje neuždegs karinių nuotaikų, griebiasi pamažu sistemingai tam paruošti jaunimą, nepergyvenusių karo kančių ir atominių bombų siaubo.

Penkiolika žymių Japonijos mokslininkų, matydami reakcinių jėgų užmačias paruošti jaunimą imperialistinių patrankų mėšai, neseniai paskelbė atsišaukimą į visus šalies dėstytojus, mokslininkus, kultūros ir meno veikėjus, ragindami vienytis kovai su didėjančiu pavojumi.

Atsišaukime Japonijos mokslininkai nurodo, jog pastaruoju metu šalies politiniame gyvenime ir visuomeniniame gyvenime stiprėja dešinėji tendencijos. Jo autoriai išpėja, jog negalima lengvabūdiškai žiūrėti į tokias tendencijas, keliančias didelį pavojų jaunajai kartai, tapusiai plačios karinių nuotaikų propagandos objektu, ir jos ateičiai.

Japonijos reakcijos skverbimasis į jaunų žmonių protus ir jausmus prasideda jau pradinėje mokykloje ir vyksta visą laiką, kol japonų vaikai ir merginos būna mokyklų auditorijoje. Oficialioji Japonijos propaganda visomis jėgomis stengiasi skiepyti jaunimui absurdiškas idėjas apie japonų nacijos pranašumą prieš kitas tautas, mintį apie karo neišvengiamumą, nuodyti jaunimą antitarybiškumo ir antikomunizmo nuodais, diegti plačiuosiuose jaunimo sluoksniuose aršų šovinizmą.

APIE MŪSŲ MENO FESTIVALIUS

(Atkelta iš 4-to puslapio)

Majamiečiai, daugiausia senatvės leisti čia įsikūrę pensininkai, mieliai sutiko. Darbo ėmėsi LLD 45-osios kuopos nuolatinė kultūrinės veiklos komisija, kurioje kaip tik ypač daug darbavosi V. Bovinas. Pirmą sykį festivalių istorijoje pasirodė Floridos lietuviai. Tarp jų buvo ir tų, kurie dalyvavo dar 1946 m. festivalyje. Pavyzdžiui, profesionali solistė B. Ramoškaitė vadovavo Majamio „Aido“ chorui. Atvyko atlikėjų iš Niujorko, Hartfordo, Čikagos, Vusterio ir kitur. Palmių krašte skambėjo lietuviška daina, kuri, kaip rašė V. Bovinas, primena mums Vilnių Nemuna, Šešupę, Baltijos gintarą ir kitus poetų apdainuotus Lietuvos vaizdus. Programoje, skirtingai nuo kitų festivalių, buvo daugiau naujųjų lietuvių tarybinių estradinių dainų, kurios ypač išpopuliarėjo tarp išelvių.

LMS suvažiavimų ir meno festivalių tradicija, jų istorija teikia įdomios medžiagos apie dvasinį-kultūrinį pažangiųjų lietuvių gyvenimą, rodo, kokių iš tikro būta nuostabių meninių užmojų, plačių kultūrinių interesų.

Vytautas Kazakevičius
Vilnis, liepos 24, 1980

Valdžiai pritariant, Japonijos mokyklose įvestas privalomas ikikarinio himno atlikimas ir „valstybės įkūrimo dienos“ minėjimas. Ji švenčiama tą pačią dieną, kaip ir ikikarinė imperijos įkūrimo šventė. Iš mokyklų vadovėlių palaipsniui dingsta viskas, kas primena paprastų japonų kančias praėjusio karo metais, visi pasakojimai apie siaubą, kurį kėlė Japonijos militarizmas kaimyninėms Azijos tautoms. Užtat juose atsirado straipsnių, liaupsinančių Japonijos kariuomenos „žygdarbius“, šlovinančių „mirtininkų kamikadzes“. Visur į mokykloje programą įtraukiamas karinis mokymas, vis dažniau ir dažniau mokyklų klasėse lankosi Japonijos „savignos pajėgų“ pareigūnai, pasakojantys, kaip „naudinga“ ir būtina jauniems žmonėms tarnauti armijoje. Esant dideliam nedarbui tokie raginiai neretai susilaukia atgarsio.

Taip Japonijos reakcinės jėgos ruošia Japonijos jaunimą karui už imperializmo interesus. Tačiau Japonijos pažangūs jaunimas, atsakydamas į reakcijos puolimą, duoda vis didesnę atkirtį dešiniųjų spaudimui ir mėginimams nukreipti šalį į pavojingą militarizmo kursą. Demokratinį jaunimo organizacijų raginimu šalyje rengiami mėnesiai ir savaitės prieš karinius pasirengimus, Japonijos ir Amerikos karinės sąjungos stiprinama, už taiką ir demokratiją Japonijai.

Japonijos pažangūs jaunimas eina kartu su senąja japonų karta, atsimerančia praeitą karą, numestas atomines bombas. Tačiau reakcinių jėgų skverbimasis į jaunimo protus su dešiniomis nuotaikomis vis tiek kelia jaunajai kartai grėsmę. Mokslininkai į tai atkreipė dėmesį ir, kaip matome, rimtai susirūpino. jkb.

IVYKIAI SURINAME

Suriname—nedidelėje valstybėje, kuri yra Pietų Amerikos šiaurės rytuose ir kurioje gyvena 440 tūkstančių žmonių, įvykdytas valstybės perversmas. Keli šimtai kareivių, kuriems vadovavo seržantai ir leitenantai, užėmė šalies sostinę—Paramaribo mieste—kareivines, policijos valdybą, radijo ir televizijos stotis, centrinę telegrafą. Po to jų rankose atsidūrė vyriausybės įstaigos. Nuverstas ministras pirmininkas H. Aronas ir keli jo kabineto nariai.

Naujųjų Surinamo vadovų pareiškimais, svarbiausia perversmo priežastis—senosios vyriausybės nesugebėjimas išspręsti gyvybines socialines bei ekonomines šalies problemas. Nauja valdžia žada parengti ir įgyvendinti „pertvarkymų liaudies interesais programą“. Karinė taryba paskelbė ketinanti sudaryti civilinę vyriausybę ir perduoti jai administracines šalies valdymo funkcijas. Perrinkti kandidatus šiai vyriausybei ji pavedė nacionalistinei respublikonų partijai. Ši partija, reiškianti gyventojų vidurinių sluoksnių interesus, ragina visus pažangiuosius sluoksnius susivienyti ir ginti šalies nacionalinius interesus. Ją remia darbininkų klasė ir kitos patriotinės jėgos.

Dar nuo XVII amžiaus Suriname šeiminkavo kolonizatoriai olandai. Nepriklausoma valstybe jis buvo paskelbtas tik 1975 metų pabaigoje. Tačiau šalies ekonomikoje tebeviešpatauja užsienio kapitalas. Pastaruoju metu Vakarų

Izraelis atlaidus nacistiniam nusikaltėliui

Pasaulyje plačiai žinomas nacistinio nusikaltėlio Jozefo Mengeles vardas. Sis, buvęs SS hauptšturmfüreris, Osvencime vilkėjęs baltą gydytojo chalata, kaltinamas nužudęs 200 tūkstančių žmonių, iš jų 30 tik suintę žmonės ir dujų kameras, jis žudė pats—eksperimentuodamas su žmonėmis tarsi su bandomosiomis žiurkėmis.

Sis nusikaltėlis eksperimentavo su vaikais, bandydamas pakeisti jų akių spalvą į „ariškai mėlyną“. Speciali Mengeles laboratorija buvo įkurta 14-ajame barake, kur SS hauptšturmfüreris eksperimentavo su dvyniais. Darydamas skausmingas ir beprasmes operacijas, budelis bandė „organizuoti“ dvynių gimimus.

Iki 1951 metų Mengeles ramiai gyveno Giunzberge (Bavarijoje). Jo tėvas ten turėjo žemės ūkio mašinų fabriką, kuris egzistuoja iki šios dienos. 1951 metais, kai nacistinio budeliui ėmė svilti padai, Jozefas Mengeles išvyko į Buenos Aires vadovauti tėvo firmos filialui Argentinoje.

Tačiau greičiai buvęs esesininkas persikraustė į saugesnį Paragvajų, kuriame jau tada diktatoriavo vokiečių kilmės generolas Alfredas Stresner. 1959 metų lapkričio 27 dieną Mengelei suteikta Paragvajaus pilietybė. Kadangi, gaunant pilietybę, reikalinga du garantai, vienas jų buvo Paragvajaus nacistų partijos vadeiva Verner Jungas, kitas—emigracinės rusų baltagvardiečių organizacijos lyderis ir diktatoriaus Stresnerio asmeninis bičiulis Aleksandras fon Ekšteinas. Pagalbininkas buvo atitinkamai atsilyginta: V. Jungas 1959 metais pradėjo vadovauti žemės ūkio mašinų firmos „Carlo Mengele e filio“ (Karlas Mengeles ir sūnus) filialui Paragvajuje.

Gi pats nacistinis nusikaltėlis netrukus su milijonu dolerių įkūrė naują firmą, kuri veikia visoje Pietų Amerikoje ir kuri užtikrina jos prezidentui Jozefui Mengelei mėnesinį 30 tūkstančių dolerių atlyginimą.

1962 metais, kai daugelyje pasaulio šalių kilęs protesto judėjimas

Europos monopolijos vis labiau išstumia imperialistinės JAV korporacijos. Pagrindinius šalies turus—boksitus, pagal kurių atsargas Surinamas užima pirmąją vietą pasaulyje,—pasiglemžė Amerikos concerno „Akon“ ir Anglijos bei Olandijos korporacijos („Royal Dutch-Shell“) filialai. 90 procentų iškasamų boksitų išvežama į JAV.

Imperialistų, kuriems pataikavo buvusi H. Arono vyriausybė, išgalėjimas Surinamo ekonomikoje—pagrindinė priežastis, dėl kurios šalyje didėja ekonominiai nesklaidumai, nuolat brangsta prekės ir ketvirtadalio darbingų gyventojų jau tapo bedarbiais. Ir ne atsitiktinai dabartinis valdžios pasikeitimas Suriname kelia didelį imperialistinių, pirmiausia Amerikos, sluoksnių susirūpinimą. Jie bijo, ir ne be pagrindo, kad Suriname vis labiau stiprės antiimperialistinė kova, kaip tai vyksta kitose Pietų ir Centrinės Amerikos šalyse. Pietų Amerikos spauda rašo, jog galimas dalykas, kad JAV organizuos ginkluotą išsikūsimą Suriname, jeigu įvykių raida šioje šalyje pakryps Vašingtonui nepalankia vaga.

N. Čigiris

dėl nacistinio budelio slėpimo sukėlė Paragvajui nemažą diplomatinį sunkumą, oficialiai buvo paskelbta, kad šalies pilietybė iš Mengeles atimama.

Tačiau netrukus po to Amerikos savaitraštis „Times“ išspausdino reportažą, bylojantį, kad buvęs Osvencimo gydytojas, diktatoriaus Stresnerio slaptosios policijos agentų saugomas, toliau gyvena savo farmoje San Antonio, Paragvajaus pietryčiuose. Žurnalas „Times“ aiškino ypatingą diktatoriaus Stresnerio meilę Mengelei tuo, kad jo patyrimas inasinio naikinimo srityje reikalingas dabar—jis patarinėja Paragvajaus policijai, kaip naikinti šalies indėnus.

Nors Paragvajaus valdžia oficialiai prisiekinėja, kad nuo 1962 metų Mengeles šioje šalyje negyvenas, ši melą demaskuoja daugybės liudytų parodymai. 1976 metais vienas žurnalistas net nufotografavo Osvencimo budelį Paragvajaus sostinėje Asuncion, išeinantį iš vietinio „Vokiečių klubo“.

Kad Mengeles ramiai ir nerūpestingai gyvena Paragvajuje, liudijo danų gydytojas bei gamtininkas Bjerne Berbomas, kuris 1979 metų vasario 21 dieną Prancūzijos telegramų agentūrai Frans Pres pareiškė: Jozefas Mengeles iš tikrųjų tebegyvena Paragvajuje. Diktatorius Stresner jaučiasi skolingas Mengelei, kuris padarė diktatoriui operaciją, pašalindamas piktybinį auglį. Dabar buvusį Osvencimo gydytoją ištisą parą saugo slaptoji policija kartu su niekada nuo Mengeles neatitraukančiais asmens sargybiniais. Jeigu Mengeles, kaip kažkada Adolfą Eichmaną, bandytų pagrobti, ginkluotas susišaudymas būtų neišvengiamas...“

Paskutinį kartą Osvencimo budelį matė praėjusiais metais—Čilėje. Čia per 232 kilometrus į pietryčius nuo Santiago įsikūrusi karinė stovykla „Kolonija Dignidas“. Ši vietovė niūriai išgarsėjo tuo, kad čia Pinočeto chunta kankino Čilės demokratų. Ilgai buvo spėliojama, ką veikė „Kolonijoje Dignidad“ buvęs SS hauptšturmfüreris. Vienas Čilės laikraštis teigė, jog chuntos karinėje stovykloje Mengeles vėl prisiminė savo medicinos žinias ir darė plastines operacijas ligi šiol besislapstantiems nacistiniams nusikaltėliams.

Pastaruoju metu Jozefo Mengeles vardą netikėtai ėmė minėti ryšium su vienu politiniu skandalu Izraelyje. Čia pavojingus Tel Avivo valdžiai prisiminimus pradėjo skelbti buvęs Izraelio slaptosios tarnybos viršininkas Isaras Harelas. I. Harelas nesutinka su vyriausybės linija, dėl kurios buvo nutrauktos žydų taūtybės žmones naikinusių hitlerinių budelių paieškos (o tai buvo formalus 1947 metais suformuotos Izraelio slaptosios tarnybos tikslas), o visos žvalgybos jėgos buvo mestos prieš Palestinos pasipriešinimo judėjimą bei kaimynines arabų šalis. Isaras Harelas teigia, kad jo agentai jau seniai buvo susekę, kur slapstosi Mengeles, kad buvo paruoštas Osvencimo budelio pagrobimo planas, tačiau jam vykdymo leidimo nedavusi Izraelio vyriausybė. Pasirodo, Tel Avivas nenorėjo... bloginti santykius su Paragvajaus diktatoriumi Stresneriu ir jo globėjais Vašingtone.

Pagal Lietuvos spaudą S. J.

ŽEMIEČIŲ DIENOS UKMERGĖJE

Dainuoja Ukmergės rajono S. Nėries kolūkių moterų ansamblis.

G. Svitojaus nuotrauka

1980 metų birželio 6-7 dienomis į Ukmergę suvažiavo apie 40 žemiečių—kilusių iš Ukmergės apskrities revoliucinio judėjimo dalyvių visuomenininkų, antrojo pasaulinio karo veteranų, mokslininkų, aktorių, dirbančių Vilniuje, Kaune ir kituose Lietuvos miestuose. Tarybų Lietuvos 40-mečio proga jie susipažino su gimtojo rajono pasiekimais, aplankė gimtąsias vietas, susitiko su jų gyventojais.

Rajono partijos komitete žemiečiai buvo supažindinti su ekonomine ir kultūrine gyventojų padėtimi. Ukmergės rajonas pagal teritoriją dabar yra beveik 2,3 karto mažesnis negu buvusi Ukmergės apskritis buržuazinėje Lietuvoje. Rajono teritoriją sudaro 139,7 tūkstančio hektarų plotas, iš kurio beveik 42 tūkstančius hektarų užima miškai, apie 3 tūkstančius hektarų—ežerai ir upės.

Ukmergės rajone 1980 m. sausio 1 d. gyveno 53,5 tūkstančio gyventojų. Jie yra pasiskirstę į 13 apylinkių. Kaimų gyventojai dirba 16 kolūkių ir 10 tarybinių ūkių. Ukmergės mieste ir rajone yra 14 pramonės įmonių, kuriose dirba arti 6700 darbininkų ir tarnautojų. Pramonės darbuotojai pagamina 0,6 rajono produkcijos, o žemės ūkio darbuotojai—0,4 produkcijos. Per 1976-1979 metus rajono žemdirbiai kasmet gaudavo iš hektaro vidutiniškai po 22,5 centnerio grūdų.

Ukmergės rajone dirba 513 mokytojų, iš kurių 327 baigę aukštąjį mokslą, 140 gydytojų. Rajono ligoninėse yra 590 lovų. Rajono gyventojai yra išsigiję 3237 individualias automašinas.

Lydimi rajono pareigūnų, žemiečiai dviem autobusais apžiūrėjo Ukmergę, jos naujai išaugusius gyvenamuosius kvartalus. Mieste dabar gyvena daugiau kaip 26 tūkstančiai gyventojų. Kiekvienam jų vidutiniškai tenka 13,2 kvadratinio metro gyvenamojo ploto. Mieste yra penkios vidurinės bendrojo lavinimo mokyklos, be to, aštuonmetė mokykla, vaikų sporto, muzi-

kos, technikos mokyklos, technikumai, trys kino teatrai, 480 vietų ligoninė, neseniai pastatyta ant Šventosios upės kranto.

1940 metų pradžioje Ukmergės apskrityje dirbo 43 gydytojai. 10 tūkstančių gyventojų tada teko 2,9 gydytojo, 5,1 lovos ligoninėse. Dabar šiam gyventojų skaičiui tenka 26 gydytojai ir 112 lovų ligoninėse.

Dar 1930 metais Ukmergėje buvo nutiestas vandentiekis, 1933 m.—kanalizacija, 1967 m. į miestą požeminiais vamzdžiais iš Ukrainos atėjo gamtinės dujos. Jos aprūpina kuru katilines, 3700 butų.

Apžiūrėję miestą, žemiečiai nuvažiavo į Leonolio tarybinį ūkį, kur 1965 metais buvo pradėta statyti Dainavos gyvenvietė—pirmoji Lietuvoje miesto tipo gyvenvietė kaime. Dainavoje jau pastatyta 14 daugiabučių namų, kuriuose yra 170 butų su visais komunaliniais patogumais, 240 vietų aštuonmetė mokykla, kultūros namai su 340 vietų žiūrovų sale, 50 vietų vaikų lopšelis-darželis, medicinos punktas, prekybos centras, viešbutis, ryšių skyrius, buitinio aptarnavimo dirbtuvės, pastatyti 22 individualūs gyvenamieji namai. Dainavoje centralizuotas šilumos tiekimas, veikia vandentiekis ir kanalizacija, sporto stadionas, pasodintas 3,5 ha parkas. Ūkio direktoriumi jau dvidešimt metų dirba J. Staniulis.

Grižę iš Dainavos žemiečiai pasisklido po Ukmergės miesto įmones, įstaigas, mokyklas, kur įvyko susitikimai su kolektyvais. Jie papasakojo prisiminimus iš savo veiklos rajone, pasidalijo darbo patirtimi.

Vakare įvyko susitikimas su miesto visuomene kultūros rūmuose. Atvykusius į susitikimą žemiečius pasveikino pionieriai, išteikdami jiems gėlių. Susirinkime kalbėjo rajono vykdomojo komiteto pirmininkas A. Bernotas, partijos rajono komiteto sekretorius A. Ridulis, žemiečiai Lietuvos TSR aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministras H. Zabulis, Vilniaus inžinerinės statybos instituto profesorius V. Šeštokas, Lietuvos TSR žemės

ūkio ministro pavaduotojas V. Ožiūnas, žurnalo "Svyturys" redaktorius A. Viršulis, sveikino kaimyninio partijos Utenos rajono komiteto sekretorius V. Pavilionis.

Savo kalbose rajono vadovai paminėjo revoliucinių kovų veteranus ukmergiečius—lenininės "Iskros" gabentoją Osipą Pietnickį, Komunistų partijos Ukmergės organizacijos kūrėjus siuvėją Petrą Meilų, šaltkalvį Vaclovą Klimaševskį, buržuazijos samdinių nužudytus 1919 metais, pogrindinių kovų dalyvius istorikus Lauryną Kapočių, Juozą Jurginį, rašytoją Aleksandrą Gudaitį-Guzevičių, buvusį Lietuvos TSR žemės ūkio ministro pavaduotoją Povilą Tryčių, buržuazinių nacionalistų nužudytą 1950 metais, stalių Vaclovą Tamošiūną ir kitus.

Vokiečių fašistinės okupacijos metais hitlerininkai ir jų samdiniai Ukmergės Pivonijos šile išžudė apie 12 tūkstančių miesto ir apskrities gyventojų, išgrobstė jų turta, bet pasukti istorijos ratą atgal nepajėgė. Rajone vėl buvo atkurta tarybinė santvarka. Raudonoji Armija Ukmergę išvadavo 1944 m. liepos 24 dieną. Vaduodami rajono teritoriją tą vasarą žuvo apie 1400 raudonarmiečių. Dalis ukmergiečių žudikų—karinių nusikaltėlių—rado prieglobstį Vakarų šalyse. Kalbėjusieji paminėjo juos su panieka.

Išpūdingai praėjo žemiečių—profesionalių artistų, muzikų, ir rajono saviveiklininkų jungtinis koncertas. Daug plojimų susilaukė ukmergietis Valstybinės filharmonijos aktorius humoristas Jonas Cepaitis, miesto statybininkų saviveiklinis kolektyvas "Plyta".

Birželio 7 dieną žemiečiai apsilonkė rajono kolūkiuose ir tarybiniuose ūkiuose. Žemdirbiai parodė savo ūkių laukus, kaip auga pasėti javai,

kaip melioruojamos drėgnos žemės, kaip remontuojamos ir prižiūrimos mašinos—traktoriai, kombainai, sunkvežimiai. Kiekviename kolūkyje ir tarybiniame ūkyje dabar vidutiniškai yra po 40 traktorių, 9 kombainus, 20 sunkvežimių. Visi sunkiausi žemdirbio darbai dabar atliekami mašinomis. Savo metu buvo daug rašoma ir kalbama apie mūrinę Lietuvą. Ta svajonė realizuojama tik socialistinėje Lietuvoje. Ir Ukmergės rajone žemdirbiai iš vieniškių keliasi į naujai statomas mūrines gyvenvietes.

Ivykusiuose žemdirbių susirinkimuose žemiečiai prisiminė Lietuvos kaimo nueitąjį kelią, žymius pasiekimus žengiant socialistiniu keliu. Ūkių vadovai nusiskundė ir esama sunkumais: kaime paliko mažą jaunimo, kuris išsikėlė į miestus—nėra kuo pakeisti nusenusių laukininkystės darbuotojų, trūksta dar kai kurių našesnių mašinų žemės ūkio darbams paspartinti.

Po pietų rajono vadovai ir svečiai žemiečiai susirinko Tarybų aikštėje Ukmergės miesto centre ir išstatytą čia tribūną stebėjo saviveiklininkų eiseną ir automašinų karnavalą. Apie 2000 saviveiklininkų—jaunuolių, pagyvenusių žmonių ir mokyklinio amžiaus vaikų, apsirengusių įvairiaspalviais šventiniais drabužiais—praėjo pro tribūną, sveikindamiesi su rajono vadovais ir svečiais. Aikštė pravažiavo gana daug sunkvežimių, kuriuose buvo įrengti stendai, vaizduojantys praeities valstiečių gyvenimą—jų gyventas lūšnas, paskutinės karvutės varžytinės, sunkų rankų darbas ir dabartinį žemės ūkį, panaudojantį įvairius mechanizmus, dabartinius žemdirbius, turinčius savo butuose elektros šviesą, šaldytuvus, televizorius.

R. Sarmaitis

Gražius ir patogius baldus gamina Tarybų šalyje pirmaujantis "Kauno baldų" susivienijimas.

V. Gulevičiaus nuotr.

V. VITKAUSKO ATMINIMUI

Generolo Vinco Vitkausko vardas suteiktas Vilkaviškio antrajai vidurinei mokyklai. Ta proga birželio 13 d. čia įvyko mitingas, į kurį gausiai susirinko respublikos sostinės visuomenės, rajono darbo kolektyvų atstovai, jaunimas.

—Tarybų Lietuvos darbo žmonės reiškia gilią pagarbą Vincui Vitkauskui,—pradėdamas mitingą, pasakė partijos rajono komiteto pirmasis sekretorius V. Kurmis.—Buržuazijos valdymo metais jis rėmė antifašistinių revoliucinių jėgų veiksmus. Lemiamais 1940 metais V. Vitkauskas daug prisidėjo, kad kariuomenė eitų išvien su darbo žmonėmis. Liaudies vyriausybėje jis buvo krašto apsaugos ministras, vėliau—Lietuvos liau-

dies kariuomenės vadas.

Mitinge kalbėję V. Vitkausko vidurinės mokyklos direktorius S. Rogovas, dimisijos generolas majoras, Lietuvos TSR nusipelnęs kultūros veikėjas J. Macijauskas ir kiti papasakojo apie V. Vitkausko veiklą atkuriant Tarybų valdžią Lietuvoje, jo nuopelnus, ruošiant kadrus Tarybinei Armijai. Prisiminimais apie V. Vitkauską pasidalijo jo dukra E. Matukonienė.

Įamžinant V. Vitkausko atminimą, Kaune prie namo, kuriame paskutiniaisiais metais jis gyveno, bus įrengta memorialinė lenta. Apie V. Vitkausko gyvenimą ir veiklą papasakos dokumentinis filmas.

ELTA

Vilnius, liepos 24, 1980

Tik viename Lietuvos kampelyje kas dėjosi

Plungės rajono Girėnų kaimą supa miškai. Matyt, dėl to jo toks ir pavadinimas.

Senieji prisimena, kad kažkada čia spietėsi tik varganos mažžemių lūšnelės. Siandien Girėnai—graži "Bangos" kolūkio gyvenvietė. Tokia, kaip daugelio kitų ūkių.

Viskas, kas nauja ir gražu Girėnuose, gimė Tarybų santvarkos metais. Tačiau tik mes, pokario laikų kartos žmonės, gerai mename, kokia brangia kaina iškovotas naujas gyvenimas.

Siandien ir man pačiai neaišku, iš kur buvo tiek drąsos, banditams siaučiant, stoti į komjaunimą, net vadovauti komjaunimo organizacijai, organizuoti kolūkius. Likau gyva. O kiek mano jaunystės draugų ir bendražygių nacionalistiniai banditai nutykojo ir nužudė.

Teresė Stonienė buvo už kitas daugiau apsišvietusi ir apsiskaičiusi moteris. Augusi mažžemio valstiečio šeimoje, ji skaudžiai juto socialinę neteisybę, todėl greičiau už kitas suprato kaime vykstančius reiškinius, nelaukė, kol kiti įtvirtins jauną Tarybų valdžią ir iškovos naują gyvenimą. Dar 1946 metais T. Stonienė Rietavo valsčiaus moterų konferencijoje karštai kalbėjo kitoms moterims, kad jos dar gerai nesupranta, ką reiškia Tarybų valdžios duota laisvė ir lygybė. Iš širdies pasakyti žodžiai vertė galvoti apie save ir savo ateitį, vertė ir aukščiau pakelti galvas.

1947 metais, Pergalės dienos išvakarėse, viena buržuazinių nacionalistų gauja atsibastė į mūsų apylinkę. Pirmiausia užėję pas Alminus—spygliuota viela surišo tėvui ir sūnui rankas ir nusivarė pas I. Domarką. Pasiėmė jį, užsuko pas Kazimierą ir Teresę Stonius. Visus penkis uždarė Stonių tvarte ir pradėjo kankinti. Taip iki paryčių... Paskui šūviais visus pribalgė.

Tokios kruvinos tragedijos čia nebuvo buvę. Nepamatė Teresė kolektyvinės santvarkos kaime, neišgirdo laukuose buržuančių traktorių, gal net nespėjo pasvajoti, kad kada nors kaimo moterys skelbs tvarkingiausių sodybų, gražiausių darželių konkursus ir nesuks galvos, kuo rytoj reikės maitinti ir apmokyti savo vaikus. O apie skalbimo mašiną, televizorių, kiną turbūt ir galvoti nedrįso...

Vyresniųjų žmonių atmintyje dar gyvas ir pirmojo buvusio Stumbrių apylinkės pirmininko S. Siaulinskio paveikslas. Nors kilęs jis buvo iš Kretingos, visa širdimi mylėjo mūsų kaimo žmones. 1940-aisiais metais, atkūrus Tarybų valdžią, S. Siaulinskis dirbo Rietavo valsčiaus vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotoju, bet gyveno kaime. Jo dukros Zosė ir Juzytė tapo pirmosiomis mūsų krašto komjaunuolėmis. Fašistinės okupacijos metais S. Siaulinskis buvo kalinamas, bet tai nepalaužė jo įsitikinimų. Po karo jis vadovavo apylinkei, mokė valstiečius gyventi naujai, švietė juos. Vieną 1946 metų rudens vakarą buržuazinių nacionalistų gauja apsupo jo namą, sukrovė į vežimą viską, kas tik patiko, o patį S. Siaulinskį pririšo prie vežimo ir nutempė pas Girėnų vaikų namų ūkvedį Povilą Bukį. Čia susikrovė našlaičių maista, o abu aktyvistus tvarte ilgai kankino ir nušovė...

Vilnis, 1980 liepos 24

Lietuvos upių transportas

Svarbiausi vandens keliai, kuriuos lietuviai nuo seno naudojo susisiekimui ir prekybai, buvo Nemunas ir jo intakai. Šia, didžiausia Lietuvos upe jie atsiveždavo iš svetur ginklų, drabužių, druskos ir kitų reikmenų. Nerimi ir kitais vandens keliais Vilnių pasiekdavo pirkiniai iš tolimų miestų. Be Nemuno ir Neries, prieš keletą šimtmečių vandens kelias buvo Sventoji, Nevėžis, Dubysa, Šešupė, Jūra ir Minijs. Besivystant geležinkelio ir kitoms transporto priemonėms, anksčiau klestėjusi laivyba vėliau susilpnėjo.

Tarybų Lietuvoje upių transportas nėra toks svarbus, kaip geležinkelių ir automobilių. Tačiau upėmis ir dabar pervežama nemaža krovinų ir žmonių. Bendras naudojamų vidaus vandens kelių ilgis sudaro daugiau kaip 600 kilometrų. Svarbiausias upių vandens kelias yra Nemunas, tinkantis laivybai nuo pat Baltarusijos iki Kuršių marių. Be to, laivybai naudojama Neris Vilniaus miesto ribose, Trakų ežerai, Klaipėdos kanalas ir Kuršių marios, trumpi Jūros, Šišos, Skirvytės, Minijos ir Danės žemupių ruožai.

Tačiau pagrindinė upių laivininkystė vyksta Nemuno žemupiu nuo Kauno ir Kuršių mariomis iki Klaipėdos. Šiuo ruožu pervežama daug įvairių krovinų, daugiausia statybinių medžiagų—Kauno, Klaipėdos, Silutės, Pagėgių, Neringos miestų statyboms. Krovinų pervežimas kasmet didėja.

Upių transportu vis daugiau naudojasi žmonės. Daug patogumų, ypač vykstantiems poilsiautojams prie Baltijos jūros, teikia greitai su povandeniniais sparnais keleiviniai laivai. Jie kursuoja Kauno—Klaipėdos—Nidos ruožais ir kasmet perveža daugiau kaip 2 milijonus keleivių.

Upių transportas aprūpintas šiuolaikiniais laivais, pastatyta nemaža prieplauka. Siemet, prieš prasidedant navigacijos sezonui, keleivių patogumui Kaune pramoniniame Vilijampolės rajone pastatyta nauja keleivinių laivų prieplauka. Pradėta antrosios perkėlos į Neriją statyba Klaipėdoje. Kauno laivų remonto įmonė gamina 300 arklio jėgų vilkikus-stūmikus, didelės baržas.

Upių laivininkystės reikalais rūpinasi pokario metais įsteigta Nemuno laivininkystės valdyba. Ji

tiria liaudies ūkio bei gyventojų poreikius upių transportui, rengia ir įgyvendina priemones, įgalinančias gerinti krovinų gabenimą bei keleivių pervežimą, numato pagrindines upių transporto plėtojimo kryptis. Tačiau dar nepanaudojamas visos galimybės daugiau krovinų transportuoti vidaus vandens keliais. Neseniai Tarybų Lietuvos vyriausybė priėmė nutarimą dėl priemonių respublikos upių transportui plėtoti 1981-1985 metais. Jame numatytos konkrečios priemonės, kurios padės pasiekti, kad artimiausiu metu upių transportu būtų kasmet pervežama daugiau kaip po 2,5 milijono tonų krovinų, daugiau pastatyta laivų, geriau mechanizuojami krovimo darbai. Gamybinių objektų statybai 1981-1985 metais skiriama 6 milijonai rublių kapitalinių įdėjimų. Kadangi tikslinga transportuoti statybines medžiagas į Neringą tikrai upių laisvais, čia numatoma pastatyti statybinių medžiagų iškrovimo prieplauką.

V. Siudikas

Madingos spalvos ir sukirpimas, gera trikotažo kokybė garantuoja Vilniaus "Vilijos" fabriko gaminiams didelę paklausą. Įmonės asortimente—52 moteriškų, vyriškų ir vaikiškų trikotažo gaminių modeliai.

Nuotraukoje: eksponuojamas naujas vaikiškas trikotažas.

A. Sabaliausko nuotr.

Lietuvos kino studijoje baigiamas kurti dviejų serijų spalvotas televizijos meninis filmas "Žaltvykslės", pagal keturias Anderseno pasakas. Filmą režisierius G. Lukšas. Jis kartu su R. Gudaičiu parašė ir jo scenarijų.

Vaidina nemažai žinomų aktorių—M. Mironaitė, A. Masiulis, V. Mainelytė, V. Masalskis, R. Staliliūnaitė, P. Piaulokas.

NUOTRAUKOJE: filmo fragmentas. Priekyje—aktorius A. Gabrėnas, vaidinantis karo ministrą.

A. Palionio nuotr.

KAIP BRENDO LIETUVOJE LIAUDIES RŪSTYBĖ BURŽUAZINEI SANTVARKAI

Reakciniai nacionalistai giriasi, kad buržuazijos valdymo metais Lietuvoje žmonės gyveno daug sočiau, negu gyvena dabar. O "Naujienu" redaktorius net viešai per savo laikraštį skelbia, kad darbininkas turėjo progą net susitaupyti litą kitą. Bet štai ką rašo "Valstiečių laikraštis" ryšium su Tarybų valdžios atkūrimo Lietuvoje 40-mečiu. Girdi—

Buržuazinės spaudos duomenimis, 1939 m. Lietuvoje apie 85 proc. valstiečių ūkių buvo paskendę skolose. Kasmet apie 1,000-2,000 ūkių parduodavo iš varžytinių.

Tad kur pasidėdavo žmonių darbu sukurtos gėrybės? Valstietis, pardavęs kilogramą sviesto, galėjo nusipirkti 13 kg. druskos, arba 1.25 kg muilo, arba 19 dėžučių degtukų, arba 2 kg vinių. Degtukų dėžutės savikaina buvo 1,5 centas, o kaina—10 centų. "Pieno centras" mokėjo valstiečiams už litrą pieno po 8 centus, o mieste tą patį litrą parduodavo po 20 centų. "Lietūkis" už kilogramą grūdų mokėdavo valstiečiams po 7 centus, o kilogramas duonos kainavo 25 centus.

Belgai, švedai, anglai, savi išnaudotojai čiulpė iš Lietuvos darbo žmonių centus, litus, milijonus litų. Štai dar vienas dokumentas apie ūkininkų buklę: "Taigi—65 litai už bekoną, kurį tu išliaupsinai 8-9 mėnesius, kurį tu išlaikėi kamaroje šalia savo ir savo vaikų lovos, kad nesušaltų tavo mylimas paršelis arba kad nebūtų kiaulės nugultas, kurį tu išgirdei pienu ir iššėrei 7-8 centnerius miežių. Ar gali būti ūkininkui "laiminga" ta diena, kai po tiek triūso, priežiūros ir išlaidų nuvežęs šį bekoną už 30 km, gauna 65 litus? Neverta, tikrai neverta už 65 litus atiduoti bekoną, bet ką padarysi: mokesčius reikia mokėti, apsiauti reikia, sulūžusį ratą reikia pataisyti..." Šitai rašė ne komunistinė spauda, o valdančiosios partijos teorinis žurnalas "Vairas". Taigi—65 litai už bekoną, maždaug keturi bekonai už vaiko mokymąsi gimnazijoje kas metai. Tad ir daug sodiečių galėjo išleisti vaikus į mokslus?

Sunki ekonominė valstietijos padėtis skaudžiai atsiliepė jos buičiai. 1938-1937 m. tyrimų duomenimis, 35-40 proc. smulkiųjų valstiečių nevartojo muilo, neturėjo stiklų žibalinėms lempoms, tik 2 proc. moterų avėjo odinę avalynę, o 76 proc. nešiojo klumpes, 22 proc.—vyžas. Blogas gyvenimo sąlygas lydėjo ligos.

SVEIKATA — VISŲ BENDRAS RŪPESTIS

Sveikata—brangiausias žmogaus turtas. Ją saugantys medikai dabar turi daug puikių talkininkų. Neįmanoma suskaičiuoti, išvardinti, kiek žmonių—įvairių įvairiausių sričių specialistų dabar stovi už gydytojo pačių, kai šis lenkiasi prie ligonio lovos, pasiryžęs žūtbūtei kovai už jo gyvybę, už jo sveikatą.

Tarybų Lietuvos gydymo įstaigos kasmet išgyja naujos medicininės aparatūros beveik už šešis milijonus rublių. Medicininės technikos konstruktoriai kuria vis naujus tobulesnius elektrokardiografus, kvėpavimo-narkozės aparatus, konstruoja kombinuotus rentgeno ul-

8

Tuo pat metu monopolijos, dvarininkai, lietuviškoji buržuazija sparčiai turtėjo. Socialinė nelygybė buvo tokia ryški, akis badanti, kad kėlė nerimą valdančiosios klasės atstovams.

Revoliucinis judėjimas Lietuvos kaime vyko visą buržuazinės valdžios laiką. Aukščiausias pakilimas buvo valstiečių streikas Suvalkijoje. 1935 metais. Streikuojantieji reikalavo padidinti žemės ūkio produktų supirkimo kainas, sumažinti skolas ir mokesčius, uždrausti varžytines. Tarp streikuojančiųjų ir policijos įvyko kruvinų susirėmimų, buvo sužeistų ir užmuštų. Apie 200 streiko dalyvių atiduota karo lauko teismui, kuris aštuoniolika žmonių nuteisė sušaudyti. Apskritai tarp visų administracine tvarka baustų asmenų už revoliucinę ir antifašistinę veiklą 1919-1940 m. daugiau kaip ketvirtadalį sudarė valstiečiai.

Komunistų partija gynė kaimo darbo žmonių reikalus, nurodinėjo, kad tik darbininkų valdžia gali išspręsti agrarinius klausimus. Komunistai ryžtingai palaikė valstiečių reikalavimus sumažinti mokesčius, rinkliavas, uždrausti iš varžytinių pardavinėti ūkius, kvietė į kovą prieš išnaudotojus.

Revoliucinės kovos pavyzdžiu valstiečiams buvo darbininkų klasė.

1936 m. pavasarį streikavo apie 2,000 Klaipėdos uosto darbininkų. Gegužės 6-23 d. Kaune, o paskui ir Alytuje, Raseiniuose, Šiauliuose, Ukmergėje ir Ariogaloje streikavo 2,000 darbo žmonių. Birželio 18-20 d. įvykusiame Kauno visuotiniame politiniame streike dalyvavo 10,000 darbininkų. Rugsėjo 1 d. streikavo 2,000 Kauno, Anykščių ir Utenos darbininkų.

1939 m. liepos 12-19 d. streikavo 2,000 Kauno statybininkų. Per demonstraciją Kaune 1939 m. spalio mėn. buvo skelbiami šūkiai: "Tegyvuoja Tarybų Lietuva!"

1940 m. vasario mėn. įvyko 2,000 bedarbių streikas Lampėdžiuose. Jūs palaikė 3,000 kauniečių. Birželio 6-11 d. streikavo 500 statybos darbininkų Gaižiunuose.

Darbininkų nepasitenkinimo priežastys buvo tos pačios, kaip valstiečių—išnaudojimas, nedarbas: 70 tūkst. bedarbių—milžiniškas skaičius ekonomiškai silpnai išsivysčiusiems Lietuvai!

Šitai Lietuvoje brendo liaudies rūstybė, neapykanta buržuazinei santvarkai.

tragarsinius skenerius—diagnostinius aparatus su elektroninėmis skaičiavimo mašinomis. Tobulinamos automatinės ligonių būklės sekimo sistemos intensyvios slaugos palatomis, diagnostikos laboratorijų įrengimai. Naujas galimybes chirurgijai atveria lazerio spindulys.

Gydymo sėkmei tarnauja ir... greitis. Nėra dienos, kad iš Vilniaus aerodromo nekiltų sanitariniai lėktuvai ar malūnsparniai. Jie veža į įvairius respublikos kampečius pas sunkius ligonius chirurgų brigadas, gydytojų-konsultantus į rajonines ligonines, kai vietos specialistams skubiai reikalinga para-

Į premjerą vilniečius pakvietė Akademini operos ir baletu teatras. Čia rampos šviesą išvydo praėjusio šimtmečio vokiečių kompozitoriaus A. Lortzingo komiška opera "Brakonierius", Tarybų šalyje statoma pirmą kartą.

Spektaklį sukūrė dirigentas D. Samėnas, respublikos nusipelnę meno veikėjai režisierė V. Mikštaitė ir scenografas M. Percovas, baletmeisteris RTFSR ir LTSR nusipelnęs artistas Č. Žebrauskas. Spektaklio muzikinis vadovas—Lietuvos TSR nusipelnęs artistas V. Viržonis.

NUOTRAUKOJE: scena iš operos "Brakonierius". V. Gulevičiaus nuotr.

ma. Daug gyvybių išgelbsti specialūs aviareisai su kraujo, gydomųjų preparatų bei kitais mediciniais kroviniais.

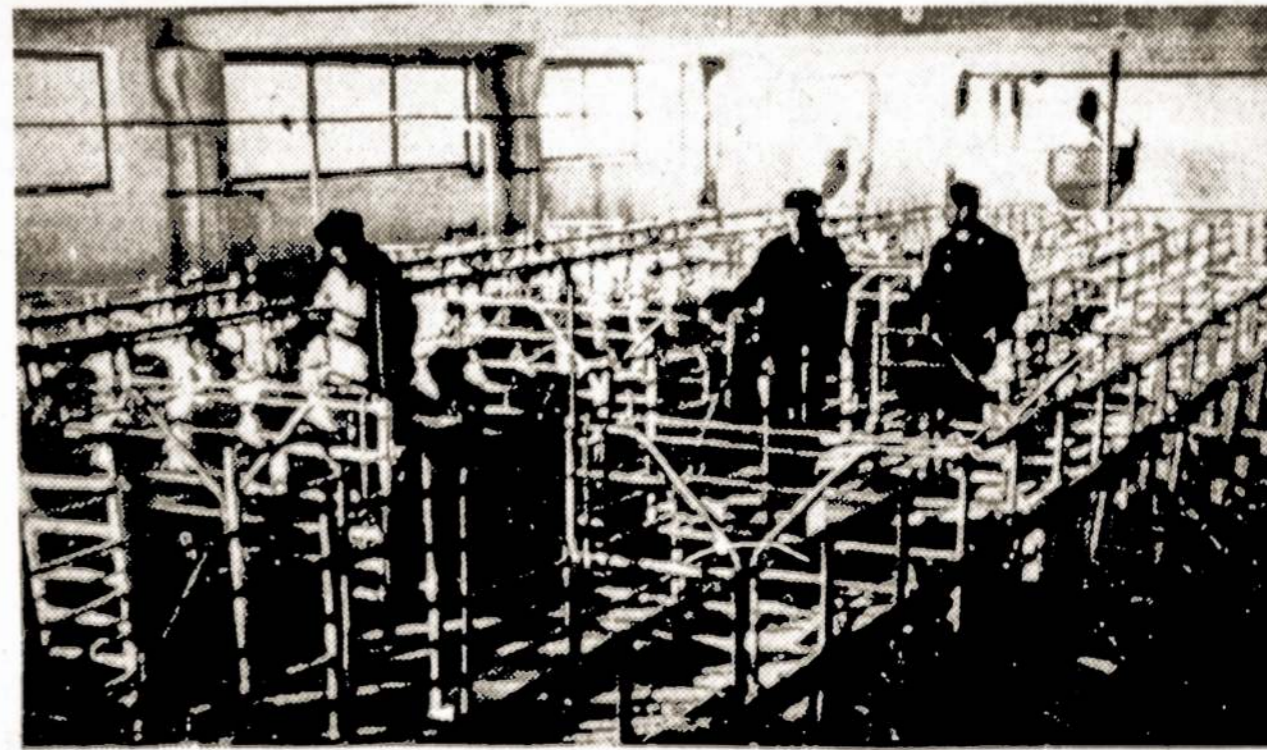
O kiek sveikatos apsaugai darbuojasi architektų, statybininkų. Šalia Vilniaus Santariškėse kyla ištisas sveikatos miestas—respublikos sostinės palydovas. Kaune pastatyti moderniausi centrai širdies ir kraujagyslių sistemos, akių ligų gydymui, neurochirurginei, taip pat akušerinei-ginekologinei pagalbai. Statomos kaimo ambulatorijos su terapeuto, pediatro, stomatologo ir akušerės kabinetais, su diagnostinėmis tarnybomis, procedūriniais kambariais, su vaistinėm ir butais medikams.

Ir visa tai šiandien nieko nestebina, atrodo taip įprasta, natūralu. Niekas, tikriausiai, ir nesuimąstoma, kad galėtų dar kaip nors kitaip būti. Kiekvieno Tarybų šalies piliečio sveikata—visų bendras rūpestis,—skelbia sveikatos apsaugos įstatymas. O juk Tarybų Sąjunga yra vienintelė pasaulyje šalis, kurioje yra priimtas toks svarbus dokumentas, ir jis nuosekliai įgyvendinamas.

Žvilgtėterėkime kiek atgal. 1920 metais Lietuvoje iš viso tebuvo tik 362 gydytojai, o per du buržuazijos valdymo dešimtmečius šis skaičius vos padvigubėjo. Tuo tarpu šiandien respublikos gyventojų sveika-

ta rūpinasi 13 tūkstančių gydytojų. Tada net sunkios ligos atveju ne kiekvienas ryždavosi kreiptis į gydytoją, dabar kiekvienas respublikos gyventojas vidutiniškai vienuolika kartų per metus apsilanko pas gydytoją. Kas trečias apsilankymas—ne gydymo, o profilaktikos tikslais, nes ir gydytojų nepalyginamai daugiau, ir gydymas nemokamas. Tuomet gi, pavyzdžiui, už gydytojo iškvietimą į namus, įskaitant ir užmokestį už vieną receptą, reikėjo mokėti apie 12,7 lito, už kiekvieną ligoninėje praleistą dieną, neskaitant gydymo procedūrų, tvarstomosios medžiagos, vaistų kainos,—po aštuonis litus ir t. t. Atsilyginant už akušerines paslaugas ligoninėje, jeigu pasitaikydavo komplikacijų, valstiečiui neretai tekdavo parduoti paskutinę karvę. Štai kodėl paskutiniaisiais buržuazijos valdymo metais tik 12 procentų būsimųjų motinų gimdė ligoninėje, o iš kiekvieno tūkstančio naujagimių net 122 mirdavo. O ką bekalbėti apie platesnes profilaktines programas—kovą už sveiką gamybinę aplinką, už racionalų darbo ir poilsio režimą, už atmosferos švarą ir t. t.

M. Zaikauskas
Lietuvos TSR sveikatos apsaugos ministro pirmasis pavaduotojas

Utenos rajono kilnojamosios mechanizuotos kolonos statybininkai užbaigė Kuktiškių tarpukinės gyvulininkystės įmonės komplekso išplėtimą, pastatė du naujus korpusus. Anksčiau čia per metus buvo išauginama 6 tūkstančiai paršelių, o dabar bus galima išauginti dvigubai daugiau.

NUOTRAUKOJE: [iš kairės] Kuktiškių tarpukinės gyvulininkystės įmonės inžinierius mechanikas J. Ramanauskas, energetikas L. Salickas ir įmonės direktorius S. Kastelis naujame korpuse. A. Sabaliausko nuotr.

Vilnis, 1980 liepos 24

22 000001 00001

KODĖL SAUGOMI AKMENYS LIETUVOJE?

Ledynai į Lietuvą atvilko daug akmenų. Iš jų mūsų protėviai gaminosi ginklus ir pirmuosius darbo įrankius. Dalis tų dirbinių dabar užima garbingą vietą muziejuose. Vėlesniais laikais žemdirbiai akmenis rinkdavo iš dirvos ir mesdavo šalin, o paskui ėmė juos naudoti statyboms, užtvankoms. Ir mūsų dienomis dauguma lauko akmenų naudojama šiems reikalams.

Dabar rasto didžiulio akmens, "akmeninės bobos" dar su išpausta velnio pėda kūlio neskubama sprogdyti į miltus trinti ar šiaip į bendrą krūvą versti. Juo pažymima kolūkio ar viso rajono riba, jis statomas įžymiam įvykiui atminti ar nusipelnusiam visuomenininkui pagerbti. Velniapėdžiai atiduodami kraštotyrininkams, archeologams. Kai kur net ištisi akmenuoti laukai paliekami neliesti ir akmenys iš jų nerenkami. Tai būdingiausi Lietuvos kraštovaizdžio etalonai.

Kaip matome, visų akmenų išnaikinti nereikia. Jie teikia mokslininkams žinių apie žemės vystymąsi ledynmečiais ir apie buvusių ledynmečių skaičių, centrus, ledų slinkimo kryptis. Jie pasakoja apie gamtos jėgų galią ir didybę.

O. Pempienė

NEIŠGALVOTI-SUSITIKIMAI

VARNENAS

Buvo tik liepa. Aukšta, grubia žieve padengtu kamieniu. Svečias įtikinėjo, kad ji ta pati, kad tai jo vaikystės medis. Daugiau nieko, kas akims parodytų čia buvusią sodybą. Svečias mindė vešlią žolę, ėjo ten, šen, sukaliėjo galvą, bet vis tuščia—nei šulinio rentinio, nei pamatinio akmens, nei dar ko.

Daug metų praėjo, kai svetimų kraštų gyvenimas garino prisiminimus. O jie va vistiek išliko. Ne, ne, prisiminimai ne vanduo! Jie veda seniais išnykusiais takeliais, rodo, kas kur buvo. Tik kad nebegali paliesti rankomis, pačiupinėti akimis. O gal tik aš negaliu to padaryti?

— Paukštukas, paukštukas,—netikėtai riktėlėjo svečias, ristele mesdamasis paskui juodą kamuoluką. Sis skrido, krūto ant žemės, bėgo ir virto, bet svečias, sunkiai kulnodamas kojas ir krūtine, nepasidavė. Žiūrėjau į savotišką jų dvikovą ir negalėjau nesidžiaugti.

Kai jis sugrįžo su iš toli girdimu švogždesiu krūtineje, atlapojęs žilą, kaulais subanguotą krūtine, tai ta juoda grumstelį jau laikė rankose. Iš svečio delnų narvelio varnėnas, pražiodinęs snapą, kraipė galvą.

— Iškrito,—pasakiau, rodydamas inkilą liepoje.

— Inkilas?—pakėlė galvą žmogus ir dar vis neatgaudamas kvapo, žiūrėjo į paukščio namą. Dievai žino, kiek taip reikia stovėti, kad galėčiau parašyti—stovėjo ilgai. Tuomet atrodė: taip, jis stovėjo ilgai, kol iš tokios būsenos neišjudino jo paties neatsargumas. Pro plačiau atidarytus svečio deinus varnėnas šoktelėjo, greitai greitai plakė silpnais sparnais, o nukritęs ant žemės vėl bėgo ir virto, stengdamasis save pasislėpti žolėje.

— Hm,—liūdnai pratarė svečias,—kaip dabar, be inkilo išgyvens?

Vilniai, 1980 liepos 24

Rašo iš Vakarų Vokietijos

Kaip jau "Vilnyje" rašyta, ir šiais metais į Vakarų Vokietiją atvyko 30 asmenų lietuviško jaunimo grupė iš Lietuvos. Birželio 11 d. į Frankfurto prie Maino aerodromą nusileido ši grupė, kurią čionai susitiko krikščioniškų jaunų vyrų sąjungos (YMCA) atstovai iš Hamburgo ir juos nuvežė toliau į Hesseno valstijos sostinę Wiesbaden. Per 12 kelionės dienų po Vakarų Vokietiją grupė, vadovaujama Aleksandro Abraškevičiaus, pabuvojo Kolne, Bonnoje, Hamburge, Bremerhavene ir Lubecke. Birželio 22 dieną iš Hamburgo per Leningradą jaunuoliai išskrido namo.

Ši grupė buvo labai vyriška. Ieškojau geltonkasės lietuviatės, bet pasirodo, kad tie laikai ir Lietuvoje pasibaigė. Pradžiuogau pamatęs vieną bent trumpaplaukę blondinę, bet arčiau priejus pasirodė, kad čia blogai dažyta. Kaip ir pereita grupė, tos kelios mergaitės ir vyrukai buvo labai maišytų profesijų ir iš visų Lietuvos miestelių, bet man kaip tauragiškiui neteko nei vieno sutikti dabar Tauragėje gyvenančio. Tikriausia sekančiais metais mano noras išsipildys.

Bent šita grupė turėjo labai turtingą programą, apžiūrėta visos reikšmingos turistinės vietos, pasikalbėta su vokišku jaunimu, susitarta su išeiviais. Kartais ir naktys turėjo patikėti, kad šita programa būtų galima išpildyti.

Lietuvos jaunimo atvykimai į Vokietiją lietuvių veikėjams nepatinka. Žinodami, kad grupė atvyksta, ignoruoja ją. Ypač keista yra ir tas faktas, kad žmonės, kurie "Tėviškės" ir kitų Lietuvos organizacijų išdū dėka Lietuvoje praleidžia ilgesnį laiką, neranda laiko susitikti su jaunuoliais iš Lietuvos. Jau yra malonu, kad bent savo skaitytojus, kaip pvz. Hamburge kunigo Šarkos leidžiamas biuletėnis "Aušros vartai" informuoja apie grupės atvykimą. Bet žiūrėkite kaip ta "informacija" skamba: "turime žinių, kad bolševikai išleidžia lietuvių didesnę grupę jaunimo turistinei kelionei po Vokietiją... ir toliau... turės rodyti vokiečių jaunimui, kad jaunimas sovietų pagrobuose kraštuose yra labai laimingas!"

— Vistiek būtume neikėle. Per aukštai.

Prie mašinos pajudėjo pirmas. Neskubus, kaulėtas jis lėtai mynė didžiulės liepos šešėlį, gaivinosi jo vėsa. Galbūt sugrįžęs į užjūrį ir jis dažnai prisimena savo vaikystės medį—tą aukštą pakelės liepą su inkilu ir iš jo iškritusiu paukštuku. Aš tai prisiminiau atsitiktinai, išgirdęs, kaip linksmai ankštų rytą švilpauja paukštis. Neregėdamas jo, klausiau ir džiaugiausi, kad sunki požieminė kelionė į Lietuvą jam pasibaigė laimingai. O kuomet išvydau, kad jis tupi ant liepos šakos, prisiminiau aną liepą ir aną varnėną. Man labai norėjosi tikėti, kad tai tas pats varnėnas, anuomet toks silpnas, bet kartu ir užsispyręs. Ak, koks tu drąsus paukštis, šuktelėjau jam mintyse. Ak, koks drąsus! Iškritęs iš inkilo ant gimtosios žemės, vistiek išaugai, išmokai švilpauti, skraidyti ir va dabar ant savo sparnų parnešei į Lietuvą pavasarį. Su tavim oi kaip linksma, paukšti gerasis! Pranas Karlonas

Dabartinė vokiečių valdžia tokiom jaunimo grupėm skiria labai daug dėmesio ir lėšų. Kontingentas atvykstančių iš Sovietų Sąjungos vis kyla. Jau vien Hesseno draugystės draugija su Sovietų Sąjunga šiais metais priims 13 vietoj 10 grupių po 30 žmonių. Latviai su Bremeno ir estai su Kiel miestu turi jau beveik miestų draugavimo santykius. Lietuviai dar prie to nepriėjo. Savo laiku buvo mėginta tai padaryti su Lubeck miestu, bet tikriausia tartasi su nekompetentingais žmonėmis.

Buvo malonu matyti, kaip patenkinti buvo šios grupės dalyviai ir su pavienių išeivių susitikimais ir bendrai visa kelione. Dar kaip didelis plusas prisideda, kad lietuviams kontaktas su vokiečių jaunimu nėra toks jau sunkus, nes daugumas žmonių yra daugiakalbiai. Jeigu vokiečių kalba neina susikalbėti, tai bent anglų. Vieną iš jų daug kas moka.

Taigi laukiam sekančios grupės. Tikriausia ir prie daugiau išeivių prieš ta žinia, kad su lietuvišku jaunimu iš Lietuvos verta bendrauti.

Romas Šileris

St. Petersburg, Fla.

Birželio 7 buvo klubo mėnesinis susirinkimas. Klubo pirm. V. Bunkus raportavo, kad visi pavasariniai parengimai buvo sėkmingi. Nutarta nudažyti klubo namą iš lauko, ir kai kur iš vidaus. Kai kas jau pradėta dirbti. Po susirinkimo buvo pietūs, o po pietų trumpa koncertinė programa. Stasys ir Valerija Kuzmickai padainavo gražų duetą, kompozicija Valterio Žuko. Valteris dabar rimtai serga ir randasi slaugymo namuose. Solistams akompanavo H. Janulytė.

Birželio 14 buvo L. L. D. 45 kp. susirinkimas. Susirinkimą atidarė St. Kuzmickas. Minute tylos buvo pagerbtas miręs narys Volteris Žukas. Į kuopą iširasė Volteris Alaveckis, Volteris ir Helena Čepikai ir Mike Dorvaly. Smagu kai gauname naujų narių. Liūdna, kai miršta. Sveikinu naujai įstojusius. Nutarta daryti susirinkimų pertrauką, nes šeimininkė drg. M. Račkauskienė nori pailsėti, o ir taip vasarą daug kas išvažiuoja į rytus, kur pakentiamesnis oras. Liepos ir rugpjūčio mėnesiuose bus tik po vieną parengimą: liepos 12 bus susirinkimas ir pietūs, o rugpjūčio 9 irgi susirinkimas ir pietūs. O kitais šeštadieniais klubas bus uždarytas.

Jonas Mileris kuopai dovanuoja savo parašytą knygą "Metai ir bendražygiai". Tai gražus žestas iš Jono pusės. Ačiū, Jonai. Kadangi Centras jau kelinti metai nebepajėgia duoti nariams knygų, tai visi labai nudžiugo gavę šią.

Po susirinkimo buvo tėvų pagerbimas. Pirm. Stasys Kuzmickas pasveikino tėvus palinkėdamas jiems geros sveikatos ir ilgiausių metų. Kalbas pasakė angliškai Jacob Harmatuk, lietuviškai—Juozas Šarkiūnas. Abu pasakė po gerą kalbą apie tėvus ir jų pareigas. Po kalbų sekė dainų programa. Solo dainavo St. Kuzmickas ir Larry Strack. Taip pat dainavo vyrų grupė, o pabaigai—visas choras. Programa buvo įdomi. Publika daug plojo.

St. Petersburgo transportacijos biuras padarė pakeitimų. Dabar

pensininkams nebereiks specialių kortelių kad galėtų važiuoti už pusę kainos. Užtenka parodyti "Medicare" kortą, nes visi sulaukę 65 metų Medicare korteles turi. Už pusę kainos važiuosim nuo 9 val. ryto iki 4 val. po piet ir po 6-tos valandos vakare. Šeštadieniais sekmadieniais ir kitų švenčių metu visą dieną. Galima važiuoti net ir už miesto ribų už pusę kainos. Naujas informacijų telefonas: 893-RIDE arba 893-7433.

J. Andriulienė

LAIŠKUTIS IŠ ARIZONOS

Gavome drg. Nancy Gordon laiškutį, kuriame ji primena, kad ilgametis "Vilnies" bendradarbis K. Danyla rugpjūčio 18 d. švęs savo 93 gimtadienį. Ji sveikina mielą Danylą ir linki jam būti sveikam ir darbingam, kaip buvo iki šiol. Ta proga Nancy iteikė ir "Vilniai" paramos \$5.

Vilniečiai mūsų darbščiajam bendradarbiui linkime daug geros sveikatos.

V.

CICEROS ŽINIOS

Mano kaimynui išėjus į darbą, piktos valios padarai išbrovė į jo butą 115 S. 49 Ave. ir daug daiktų išvogė. Žmonės parėjo iš darbo ir rado veik tuščius kambarius.

Birželio 28 d. buvo iššaukti ugniagesiai, kad užgesintų dūmuose skęstantį namą 1507 So. 49 Ave. Ugniagesiai išmušė prie pastogės esantį langą ir ieškojo gaisro priežasties. Pasirodo, kad pastogėje buvo padėta dujų bomba, kad išnaikintus peles ir kitokius nepageidaujamus padarėlius. Antras namo aukštas buvo tuščias, nes neperseniai valdžia rado penkis vaikus paliktus be priežiūros ir išbadėjusius, kuriuos išvežė į prieglaudą.

Per pastaruosius metus mūsų apylinkėje rasta, jei neklystu, 5 vyrai, kurie vieni gyveno be priežiūros. Neseniai rastas miręs ir lietuvis Juozas Kuzmickas, kuris buvo palaidotas Kazimierinėse kapinėse.

Ciceros mieste, kaip ir kituose miestuose įvyksta daug nelaimių. Ne viską galima aprašyti.

John Feiza

JONŲ VARDINĖS

Birželio 26 d. gavau savo pusseserės Sofijos Kvietkienės laiškutį iš Lietuvos, Tauragės rajono. Ji sveikina mane vardinių progą ir linki daug laimingų ir šviesių dienų ir geros sveikatos. Jos linkėjimai man buvo daugiau negu malonūs, nors pas mus Amerikoje vardo diena pamirštama, o vietoje jos atžymimas gimtadienis. Prisipažinsiu, kad dėka Wandos Gaidam ir kitų Lakštutių atšventėme mano gimtadienį birželio 18 d. Už tai esu visoms Lakštutėms dėkingas.

Iš tikrųjų kur kas patogiau minėti vardo dieną, nes visi žinome vardus, o kitaip esi su gimtadieniais.

Šia proga noriu paminėti keletą Jonų, kurie pilnai užsitarnavę gražaus pasveikinimo vardinių progą, būtent: Jonas Mažeika, Jonas Jokubka, Jonas Pateckas, Jonas Stančikas, Jonas Milleris, Jonas Juška, Jonas Smalenskas, Jonas Shaskas, Jonas Simpukas ir eilė kitų. Visi Jonai būkime sveiki ir dirbkime pažangos ir tiesos labui.

Jonas Feiza

9

SVEČIAI IŠ LIETUVOS

Cikagoje porai savaitę susiję Romas ir Ona Sarmaičiai. Abu jie yra Vilniaus universiteto auklėtiniai—Romas baigęs chemijos mokslus, Ona ekonomikos.

Romas Sarmaitis atvyko pakviestas dalyvauti American Electroplaters Society metinėje techninėje konferencijoje, Milwaukee, Wisconsin. Ta proga abu Sarmaičiai pasinaudoja pakeliauti ir po Ameriką.

Cikagoje Ona ir Romas Sarmai-

čiai susitiko nemaža savo pažįstamų ir užvedė naujų pažinčių su savo profesijos žmonėmis, pasigrožėjo miestu, jo muziejais ir šiaip įdomenėmis vietomis. Liepos 6 d. su draugais buvo nuvykę pamatyti dypukų suruoštos Sokių šventės Amfiteatre.

Iš Cikagos Sarmaičiai išvyko į Kaliforniją, kur pabus kiek laiko ir grįždami vėl staptels Cikagoje, iš čia patrauks į New Orleans, Floridą ir kitur. Namų ketina grįžti rugpjūčio pabaigoje. J.

Lietuvių Dienoje Cikagos Marquette Parke liepos 5 d. svečiai iš Lietuvos Sarmaičiai susitiko su čikagiečiais (iš kairės): Romas Sarmaitis, Antuaneta ir Pranas Vaitkai, Ona Sarmaitienė ir Genius Mickevičius iš Cicero.

KULTŪRIEČIŲ ŽAIDIMŲ POPIETĖ PUKIAI PAVYKO

Pastaruoju metu mažai turime renginių, bet jeigu ką surengiame tai vis sėkmingai. Birželio 29 d. "Vilnius" salėje buvo Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos žaidimų popietė. Nežiūrint šilto oro, svečių atsilankė puikus būrys.

Rūpestingas komitetas buvo pazušęs skanūs pietūs. Taipgi netrūko vertingų prizų, kurie buvo teikiami gabiesiems žaidėjams.

Tiesa, rengimo komitetas sakė, kad jam atėjo į talką narės, kurios namuose iškepė vieščiukų ir kitokių skanumynų ir juos padovanojo komitetui. Manau, kad pats komitetas paskelbs vardus, kurios daugiausiai prisidėjo su dovanomis.

Laike vaišių sužinota, kad tą dieną atžymi savo gimtadienį mūsų darbščioji narė ir ilgus metus buvusi sekretorė Mortulė Marquardt, kuri taip gi stambiai apdovanojo minėtą parengimą. Jai sudainuota Ilgiausių metų ir palinkėta dar daug timtadienių sulaukti. Taipgi paaiškėjo, kad sekančią dieną, tai yra birželio 30 d., atžymės savo gimtadienį drg. Helen Truskienė. Taipgi ir Elenutei sudainuota Ilgiausių metų ir palinkėta geros sveikatos ir ilgo amžiaus. Kadangi drg. M. Marquardt turėjo viešnią iš Peoria apylinkės Onutę Newcom ir ji tą dieną šventė savo gimtadienį, tai ir jai sudainuota Ilgiausių metų ir palinkėta daug geros sveikatos.

Taigi, atžymint trijų gimtadienius, gražiai padainuota ir linksmai praleistas sekmadienis.

Smagu, kad kultūriečių renginiai būna taip sėkmingi. Tas rodo, kad galima surengti renginius ir užtenka svečių, tik nereikia nusiskundimų, būk nera kam dirbti. Kur yra noro, ten yra ir darbininkų ir svečių.

NEPAMIRŠO PAREMTI "VILNIES"

Drg. Antanas Baublis pasimokėjo už prenumeratą ir dar pridėjo \$3 paramos. Užklausus, kaip jis jaučiasi, pasakė, kad negali per daug skustis sveikata, nors metų nemaža našta neleidžia taip lakstyti, kaip pirmiau. Smagu, kad nepamiršta "Vilnius". J. Urmonienė

KREIPIMASI Į "VILNIES" SKAITYTOJUS

Brangūs "Vilnius" skaitytojai ir bendradarbiai! Mes visi žinome, kad svarbu laikraščiu turėti žinių iš Amerikos lietuvių gyvenimo ir organizacinės veiklos. Kartu žinome, kad "Vilnis" neturi apmokamų korespondentų. Tas žinias suteikia kolonijų veikėjai-bendradarbiai iš Marquette Parko, Brighton Parko, Bridgeporto ir kitų kolonijų. Tad prašau visus ir raginu, nesutingti ir rašyti į laikraštį. Laikraštis tik tada bus įdomus, kai bus įvairių žinių.

Mes dažnai išmėtinėjame redakcijai, kad nepaskelbė vieno ar kito dalyko, bet pamirštame, kad redakcija negali žinoti, kas vyksta įvairiose kolonijose, jei mes patys neinformuojame.

Tad būkime rūpestingi ir rašykime žinių, kurios bus įdomios skaitytojams. Tai bus naudinga laikraščiu ir skaitytojams. John Feiza

IŠVYKSTA ŽUVAUTI

Drg. Helen Bordner ir jos šeima, taipgi Jonas Feiza ir keli kiti čikagiečiai liepos 20 d. vyksta į Minneapolis, Minn., pažvejoti. Kaip ilgai jie ten ruošiasi pabūti, neteko sužinoti. Linkiu jiems sugauti daug žuvies ir parvežus pavaišinti savo draugus. Manau, kad jie grįžę parašys savo išpučius. Vilnietė

REIKALINGA

LDS ieško pagalbinkės (arba pagalbinko) LDS Centro sekretorei. Šioje pozicijoje reikalinga kiek nors mokėti lietuvių kalbą ir rašybą, turėti supratimą apie knygvedystę. Darbas reikalauja, kad asmuo būtų malonaus būdo ir norintis gerai atlikti paimtą darbą.

Šiuo reikalu kreipkitis į LDS centrą, 104-07 102nd St., Ozone Park, New York 11417. Telefonas: 212-641-6699.

WANTED

An individual with take-charge capability and pleasing personality. The Association of Lithuanian Workers (LDS) needs an assistant to the Executive Secretary. Position requires office experience in bookkeeping, typing and some knowledge of Lithuanian.

Inquire: Association of Lithuanian Workers

104-07—102nd Street

Ozone Park, New York 11417 Phone: 212-641-6699

PRALEISTA PAVARDĖ

Margaret Puišis-Puishis šeimai išreikštoje užuojautoje praleista A. ir M. Račkauskų pavardė. Atsiprašome. J. A.

LLD 19 kp. narių žiniai

Siuomi primenu LLD 19 kp. nariams, kad mūsų susirinkimas įvyks rugpjūčio 2 d. 1 val. po pietų "Vilnius" salėje.

Prašau visu narių, kad atsilankytumėte ir užsimokėtumėte duokles už 1980 metus. Turime eilę svarbių klausimų, kurie reikės rūpestingai aptarti. Prašau visus būti šiame susirinkime ir pažymėti laiką.

Pirm. K. Y.

GAVOM ALISĖS JONIKIENĖS LAIŠKĄ

Alisė nusiskundė, kad per kiek laiko kairioji ranka skaudėjo. Nieko negalėjo veikti. Dabar kiek geriau, Ji vartoja raš. mašinėlę, bet rašo tik kiekvienos rankos su vienu pirštu. Ji sakė, kad tą pačią problemą turi kelios kitos—V. Trask iš Oakland, Cal., Margaret Petrikienė, Alisė Jonikienė ir dar bar aš!

Jonikienė sakė, kad Mrs. Trask jai nurodė lengvą rankos gydymą—laikyti skaudančią ranką šaltam vandenyi ilgai kiek gali. Alisė sakė, kad pagelbėjo. Jos pirštai dar vis sutinę, bet neskauda. Verta bandyti.

Alisė klausė apie savo senas drauges—Barbutę Gelgaidienę, Helen Trusk, Lucille Matuzienę ir apie mūsų visų pažįstamą Joną Mažeiką. Ji liepė perduoti geriausius linkėjimus Mary Grager ir visam "Vilnius" štabui.

Linkiu Alisei laimės. Alisė jau trečiakart rašo savo autobiografiją. Kaip tik pabaigs, vis randa daug vietų, kurios gali būti pagerintos. Skamba geriau, bet kai Alisė rašo ją tik su dviem pirštais, tai ims labai daug laiko. Nellie De Schaaf

GRĮŽO IŠ VIEŠNAGĖS

Buvo rašyta, kad drg. J. Urmonienė su savo dukra ir jos šeima buvo išvykę į anūko Walter Wrobel vestuves. Jie grįžo į Cikagą birželio 28 d. Išgijo labai daug naujų išpučių, nes po tą apylinkę Julijai teko pasidairyti pirmą kartą. Reikia manyti, kad ji pati plačiau parašys.

Smagu ją matyti grįžusią ir puikiai nusiteikusia, labai patenkintą jaunavedžiais Walter ir Sandra. Vilnietė

PASIGEDO DRG. M. KANCERIENĖS

Pažangių organizacijų susirinkimuose ir parengimuose visuomet sutikdavome drg. Millie Kancerienę, bet per pastaruosius pora mėnesių mes jos nematome. Sumaniu pasiteirauti, kas atsitiko. Sužinojau, kad jos marti, sūnaus Vytauto žmona, buvo rimtai susirgusi ir pergyveno operaciją, tai Millie buvo prie ligonės ir nenorėjo vienos palikti, kai ligonės vyras išidavo į darbą.

Dabar ligonė jaučiasi geriau, tai reikia tikėtis, kad Millie ir vėl dažniau lankys renginius.

Ligonei linkių vėl grįžti į sveikųjų šeimą. Helen Bordner

ROSELANDIETĖS NEPABŪGO ŠILTO ORO

Liepos 7 Cikagoje temperatūra siekė 102 laipsnius F. Bet roselandietės nenusigando ir skaitlingai susirinko į savo Roselando Lietuvių Moterų klubo susirinkimą. Salėje veikė vėsintuvai, tad susirinkimas tęsėsi ilgokai. Pirm. P. Valentienė atidarė susirinkimą 12:30 val. dieną ir vedė tvarką.

Valdyba davė išsamų raportą iš savo veiklos, pažymėdama, kad atliko visus darbus, kurie jai buvo paskirti.

Ligonų lankymo komisija raportavo, kad naujai susirgusių narių nesiranda, o kurios ilgiau pasiligojusios, tai jų sveikatoje nėra pakaitų.

Drg. O. Jokubauskienė pranešė apie laikraščio "Vilnis" dalininkų suvažiavimą, pažymėdama, kad suvažiavimas buvo sėkmingas ir davė laikraščiu gražios paramos.

Perskaitytas drg. P. Peškaitienės laiškas, kuriame klubui ir narėms dėkoja už jos aplankymą kai ji buvo ligoninėje.

Šiame susirinkime klubą apdovanojo Millie Kancerienė \$5 ir Mae Butko \$5.

Gauta į klubą nauja narė Albina Kuodis. Narės ją sveikino ir džiaugėsi gavę jauną naują narę.

Atžymėta šių narių gimtadieniai: Sofijos Baublienės, Mae Butko ir Albinos Kuodis. Joms sudainuota Ilgiausių metų ir palinkėta sveiko, ilgo ir darbingo amžiaus.

Po susirinkimo buvo vaišės. Paruošė valdyba, bet daug skanumynų sunėšė pačios narės.

Sekantis klubo narių susirinkimas įvyks rugpjūčio 4 d., 12:30 val. dieną, Anielės salėje. 4500 So. Talman Ave. Lauksiu skaitlingo nacių atsilankymo ir naujų narių pasikvietimo. Sekr. J. Urmonienė

Vilnis, 1980 liepos 24

NELAIMĖ ANTANUI BIMBAI

Iš Niujorko telefonu Ilse Bimbienė pranešė liūdną žinią, kad jos vyras, laikraščio "Laisvės" redaktorius, Antanas Bimba guli ligoninėje, sužeistas automobilio avarijoje.

Kadangi dėl žinomų priežasčių tokios žinios "Vilnyje" vėlinasi, tenka tikėti, kad Antanas Bimba šiuo metu gal jau grįžo iš ligoninės, nežiūrint kaip sunkiai buvo sužeistas.

Mielam draugui ir bičiuliui linkime pasveikti, sustiprėti ir vėl stoti į atsakingą ir sunkų redakcijoje darbą.

Bimbų adresas: 95-23 114 St., Richmond Hill, N. Y. 11419. Red.

DEŠIMTS METŲ BE R. C. GRAGER

Rodos dar neseniai mūsų tarpe buvo drg. Robert C. Grager, o liepos 17 d. sukako 10 metų, kaip netikėtai ir nenujauštai sustojo plaukusi jo jautrioji širdis.

Velionis buvo pažangios minties ir nuoširdžiai rėmė pažangų judėjimą.

Pradėjus jo žmonai Mary dirbti "Vilnies" administracijoje, jis buvo patenkintas. Bet gaila, kad ji ištriko širdies smūgis. Gaila pažangaus draugo. Bet jo gražus gyvenimas ir darbai pasiliko jo draugų nepamiršti. Lai jam būna ramu ilsėtis Lietuvių Tautinėse kapinėse.

Vilnietė

TRYS METAI BE KAZIO ŠILEIKIO

Rodos dar taip neseniai drg. Kazys (Charles) Šileikis su mumis veikė ir džiaugėsi gyvenimu, o šiandien sukanka trys metai, kai sustojo jo jautrioji širdis. Tai buvo 1977 m. liepos 24 d.

Velionis per visą savo brandų gyvenimą veikė pažangiose organizacijose. Jis ypač daug dirbo Dailės ir Dramos klube—Mildoje. Charles buvo labai patenkintas savo vizitu T. Lietuvoje. Pasimatė su sesute ir kitais jaunų dienų draugais. Atsišveikinęs pažadėjo dar apsilankyti, bet, deja, savo pažado jau negalėjo ištesėti. Ji pavadavo jo mylima žmona Ona.

Gaila, kad pažangus judėjimas jo asmenyje neteko darbštaus ir rūpestingo darbuotojo. Bet jo atlikti darbai nebus jo draugų užmiršti ir jie ilgai minės jo kilnų atminimą.

Vilnietė

MIRĖ LIETUVIAI

Birželio 29 d. mirė Morta Šablinskienė-Bertašaitė, sulaukusi 82 m. a. Gimė Lietuvoje. Šioje šalyje išgyveno 31 m.

Liepos 1 d. mirė Julijona Ivanauskienė-Geležiūnienė, sulaukusi 64 m. a. Gimė Lietuvoje, Kybartuose. Šioje šalyje išgyveno 30 metų.

Liepos 1 d. mirė Alberta A. Jakštys, sulaukusi 60 m. a. Gimė Čikagoje.

Liepos 2 d. mirė Aldona Sukevičienė-Krenčiūtė, sulaukusi 64 m. a. Gimė Lietuvoje, Jurbarke. Šioje šalyje išgyveno 43 metus.

Liepos 2 d. mirė Alice Kelly, sulaukusi 84 m. a. Gimusi Oglesby, Ill.

Liepos 4 d. mirė Povilas Kesiūnas, sulaukęs 87 m. a. Gimė Lietuvoje, Rokiškio rajone, Pandėlio miestelyje. Šioje šalyje išgyveno 31 metus.

Liepos 4 d. mirė Lisa Frances Blinstrubaitė, sulaukusi 9 metų am. Gimė Čikagoje.

PRIEŠ TRIS METUS MIRĖ IGNAS URMONAS

Kiekvieno žmogaus prasišalinimas iš gyvųjų tarpo sukelia liūdesį ir gailėtį. Bet tuo labiau asmens mirtis, kuris visą savo brandų gyvenimą skyrė darbo žmonių reikams. Tokiu buvo drg. Ignas Urmonas, kuris mirė 1977 metais, liepos 26 d. Jis iki susirgimo, rūpinosi, kad neliktų nei vienas narys nepasimokėjęs duoklių Roselando organizacijoje. Net ir tada, kai daugelis apleido minėtą koloniją, jis nuvažiuodavo pas toliau gyvenantį narį ir paimdavo duokles. Be to, Ignas rūpestingai gelbėjo žmonai Julijai "Vilnies" vajuose ir šiaip įvairiuose darbuose, rengiant parengimus ir t. t. . . .

Ignas buvo labai lėto būdo, bet reikalui esant, nesidrovėjo ištarti aštrios kritikos tiems, kurie to nusipelnė. Jis nedavė iškrypti iš pažangos vėžių vadinamiems veikėjams. Taipgi nesigailėjo padėti tiems, kuriems pagalba buvo reikalinga. Lankė ligonius ir padėdavo nelaimėje patekusiems draugams.

Ignas asmenyje pažangus judėjimas neteko ištikimo kovotojo ir nepavarduojamo asmens.

Tebūna jam amžina ramybė, o mes giliai atsidūstame ir garsiai pasakome, kad netekome ištikimo darbo žmonių draugo. Julija M.

LIŪDNOS MIRTIES METINES

Jono Marquardt

Liūdnai praslinko metai nuo to skaudaus įvykio, kuomet negailestinga mirtis visiems laikams atskyrė iš gyvųjų tarpo mano mylimą vyrą Joną Marquardt. Nežiūrint, kad jau metai praėjo, bet mano širdyje padarytos žaizdos nei kiek nesumažino . . .

Žinau, kad jokios dejonės nei ašaros man jo negražins, bet atėjus tai skaudžiai liepos 8-jai dienai, kurioje užgeso jo šviesi gyvybės liepsnelė, norisi garsiau sudejuoti ir pasiskusti jo ir mano draugams, kad liūdžiu jo netekusi.

Išėkis, mano mielas, Lietuvių Tautinėse kapinėse, o aš lankysiu Tavo kapą ir prisiminsiu mūsų gyvenimo kelią.

Liūdinti žmona MORTULĖ MARQUARDT

MIRUS

Walter Žukui

[Mirė 1980 m. birželio 8 d.]

Reiškiamo nuoširdžia užuojautą velionio žmonai Mildai, motinai Helen Žukienei, sesutei Helen ir jos šeimai, visiems giminėms ir kilnios idėjos draugams. Žinokite, kad ir mes kartu su Jumis liūdime.

DAINOS MYLĖTOJŲ CHORAS
St. Petersburg, Fla.

GULFPORT, FLA.

Mirus

Vladui Žukui

Nuoširdžiai reiškiamo gilią užuojautą žmonai Mildai, jo motinai Helen Žukienei, Binghamton, N. Y., sesutei Helen Pine, Columbus, Ohio, bei kitiems artimiesiems ir draugams. Liūdime kartu su Jumis.

LITHUANIAN SENIOR CITIZENS CLUB
VALDYBA ir NARIAI
St. Petersburg, Fla.

MIAMI, FLA.

Mirus

Jonui Daugirdai

Reiškiamo gilią užuojautą velionio žmonai Uršulei, sūnui Jonui, dukteriai Joanai, 7 anūkams ir 2 proanūkams bei visiems giminėms Lietuvoje.

LIETUVIŲ SOCIALIS KLUBAS
Miami, Fla.

HUMBOLDT, TENN.

Mirus

Petrui Žemaičiui

Reiškiamo gilią užuojautą velionio žmonai, dukrai Jessie Vesely, žentui Frank Vesely, anūkei Denise ir kitiems giminėms bei idėjos draugams. Mes suprantame Jūsų liūdesį ir kartu liūdime.

NELLIE ir LOU DE SCHAAF

HUMBOLDT, TENN.

Mirus

Petrui Žemaičiui

Reiškiamo gilią užuojautą velionio žmonai, dukrai Jessie Vesely, žentui Frank Vesely, anūkei Denise Vesely ir kitiems giminėms. Mes kartu su Jumis liūdime!

FRENCES ED JORDAN
MARCELLA WASSEL

MIAMI, FLA.

Mirus

Jonui Daugirdai

Reiškiamo gilią užuojautą velionio žmonai Uršulei, sūnui Jonui, dukteriai Joanai, 7 anūkams ir 2 proanūkams bei visiems giminėms Lietuvoje.

Olga Simkus
J. ir J. Strolis
M. Bruzienė
A. Bečienė
E. Alexandra
J. Andrus
J. Sukaitis
H. ir T. Chelkai
Joe Zutra
Joe Nevins

P. ir M. Pocius
Blance
J. Lazauskas
V. ir N. Nevins
Ukrainian Friends
Stella Danis
F. ir H. Makaskas
Alphonse Šverzda
P. ir G. Rusinsky

Marie Koch
Mary Kvieta
W. Novicki
Anna Simonds
N. ir A. Iešmantai
Mary Hudima
Anna Staryk
Zack Kryvoruchka
S. Trehonuk
Eva Purlis

**PRIEŠ 13 METŲ MIRĖ
M. ZLATKIENĖ**

Liepos 26 d. sukaks 13 metų nuo to skaudaus įvykio, kai 1967 metais liepos 26 d. visai netikėtai ir nenujaustai sustojo plakusi Marijonos Zlatkienės jautrioji širdis. Trylika metų nemažas tarpas, bet kai žmogus gyvendamas atlieka didelių darbų, tai jis ilgai buvusių draugų nepamirštamas.

Prieš apie 50 metų sutikau Marijoną Zlatkienę Marquette Parko pažangių lietuvių organizacijose. Ji ėjo moterų organizacijoje sekretorės pareigas. Man, naujai atvykusiai iš Lietuvos, ji padarė gilų įspūdį. Gražiai ir rūpestingai skaitė savo parašytus protokolus ir mokėjo su jaunais ir naujais žmonėmis elgtis.

Daug galėčiau rašyti apie jos darbus, bet laikraštyje neturime tiek vietos. Tad tik pasakysiu, kad jos gražūs darbai lydi mus ir jos kilnus atminimas pasiliks neužmirštas.

Užušilių Julija

**Šešeri metai be
Igno Urbono**

Liepos 16 d. sukako šeši metai, kaip negailestinga mirtis nutraukė nuoširdaus pažangiečio Igno Urbono šviesaus gyvenimo stygą.

Velionės atliko daug garbingų ir visuomenei naudingų darbų. Jo pasišalinimas iš gyvųjų tarpo yra didelis nuostolis pažangiam judėjimui. Tačiau Jo atlikti naudingi visuomenei darbai nebus užmiršti ji pažinusių draugus.

Tebūna tau ramu ilsėtis užmigusiam neatbundančiu miegu! **Vilniėtė**

MIRĖ LIETUVIAI

Birželio 20 d. mirė Bronius Žiemelis, sulaukęs 65 m. a. Šioje šalyje išgyveno 31 m.

Birželio 22 d. mirė Juozas Reiteris, sulaukęs senatvės. Į šią šalį atvyko po antro pasaulinio karo.

Birželio 22 d. mirė Jonas Našliūnas, sulaukęs 79 m. a. Gimė Lietuvoje, Joniškio mieste. Šioje šalyje išgyveno 30 metų.

Birželio 24 d. mirė Mykolas Pocius, sulaukęs senatvės. Gimė Lietuvoje. Šioje šalyje išgyveno daug metų.

Birželio 26 d. mirė Viktorija Sakalienė, sulaukusi 73 metų amžiaus. Gimė Lietuvoje. Šioje šalyje išgyveno 30 metų.

Birželio 26 d. mirė Stasys Kazlauskas, sulaukęs 59 m. a. Gimė Lietuvoje, Jurbarko mieste. Šioje šalyje išgyveno 24 metus.

Birželio 26 d. mirė Tadas Kulakauskas, sulaukęs 61 m. a. Gimė Lietuvoje, Svėkšmoje. Šioje šalyje išgyveno 32 metus.

Birželio 26 d. mirė Kazimiera Varnienė-Klemkaitė, sulaukusi 87 m. a. Gimė Lietuvoje. Kvietkuose. Šioje šalyje išgyveno 67 metus.

Birželio 30 d. mirė Charles Ragauskas, sulaukęs 98 m. a. Gimė Lietuvoje, Plungėje. Šioje šalyje išgyveno 74 metus.

LIŪDNOS TREČIOS MIRTIES METINĖS

Ignas Urmonas

Liūdnai praslinko trys metai nuo tos dienos, kuomet negailestinga mirtis sustabdė mūsų mylimo vyro, tėvo, uošvio ir tėvuko Igno Urmono jautriosios širdies plakimą. Jis mirė 1977 m. liepos 26 dieną. Nors jau trys metai praslinko, bet padaryta mūsų širdyse žaizda pasiliko slegiančiai skaudi.

Mes žinome, kad jokios dejonės, jo mums jau negražins, nes kas mirė—tas negrįžta į gyvenimą, bet atėjus tai metų dienai, kurioje jis mus apleido, norisi garsiau sudejuoti ir pasiskųsti jo ir mūsų draugams, kad mes be jo liūdime ir vis gerbiame jo gyvenime duotus pamokinius ir šviesius nurodymus.

O mūsų širdyse ir mintyse jaučiame, kad jis pasiliko gyvas ant visados.

Ilsėkis, mūsų mylimasis. Mes eisime tavo nurodytu taku, neatsiliksim kovoje už pažangą.

Liūdinti žmona JULIJA URMONIENĖ
Duktė VIRGINIA WROBEL
Žentas WALTER WROBEL
Anūakai DAWN, WALTER, BRUCE, SANDRA

Liūdna trylikos metų

MIRTIES SUKAKTIS

Mūsų mylima motina MARIJONA ZLATKIENĖ mirė 1967 m. liepos 26 d. Lietuvių Tautinėse kapinėse, prie savo vyro Juozapo Zlatkaus.

Tai skaudžiausias ir liūdniausias įvykis mūsų gyvenime. Draugus ir bičiulius gyvendamas gali įsigyti, bet visame pasaulyje jau neraste kitos Motinos.

Gili ir tikra meilė Mamytei pasiliks mūsų širdyse visiems laikams.

Sūnus ZIGMONTAS BALTUŠIS
ir marti VIVIAN

LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Robert C. Grager

[Mirė 1970 metų liepos 17 dieną]

Mielasis, žmona ir dukra esame labai išsilgusios Tavęs. Mums dabar beliko liūdėti ir linkėti, kad ramiai Tau būtų ilsėtis šaltame kape, kurį mes dažnai lankysime ir puošime gyvomis gėlėmis. Niekad Tavęs neužmiršime.

Žmona MARY,
Dukra BARBARA DIXON ir vyras CHARLES
Anūakai THERESA, JANICE ir JOHN

LIŪDNOS MIRTIES TRIMETINĖS

Kazimieras Šileikis

Liūdnai ir širdį veriančiai praslinko trys metai nuo to skaudaus įvykio, kuomet 1977 metais liepos 24 dieną sustojo plakusi mano mylimo vyro Kazimiero (Charles) Šileikio jautrioji širdis.

Nieko nėra skaudesnio, kaip netekti mylimo ir brangaus asmens. Jo jau nėra gyvųjų tarpe ~~iš~~ trys metai, mano širdyje ir mintyse jis gyvas, ir toks bus iki aš gyva būsiu.

Lai mano mylimajam būna amžina ramybė. Aš lankysiu jo kapą ir gerbsiu jo šviesų atminimą.

Liūdinti žmona ONA ŠILEIKIENĖ
Brolis JONAS
Brolienė VALĖ
New York, N. Y.

Lietuvoje sesuo EMILJA VAITKEVICIENĖ ir jos šeima

MIAMI, FLORIDA

ŠEŠIŲ METŲ LIŪDNAS PRISIMINIMAS

Ignas Urbonas

mirė 1973 m. liepos 16 d.

Jis buvo pažangus gyvenime ir organizacijų veikloje. Jis veikė pažangiųjų draugijų valdybose ir komisijose. Savo laiku jis rašė į spaudą, ją rėmė ir kovojo už žmonijos pažangą. Didžiai skaudu, netekus veikėjo ir nuoširdaus draugo.

APOLONIJA BEIČIENĖ